Shri Ramanandacharya Janmotsava Katha

શ્રીરામાનન્દાચાર્યજન્મોત્સવકથા

Document Information

Text title : Shri Ramanandacharya Janmotsava Katha

File name : rAmAnandAchAryajanmotsavakathA.itx

Category : raama, rAmAnanda

Location : doc_raama

Author : agastya

Transliterated by : P. Sudarshana

Proofread by : P. Sudarshana

Latest update : December 22, 2023

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

December 22, 2023

sanskritdocuments.org

Shri Ramanandacharya Janmotsava Katha

શ્રીરામાનન્દાચાર્યજન્મોત્સવકથા

(મૂલ શ્રીમદગસ્ત્યસંહિતાન્તર્ગતા)

પ્રથમોઽધ્યાયઃ

સિંહાસને સમાસીનઃ સહિતઃ સીતયાનુજૈઃ ।
અતસી કુસુમ શ્યામો રામો વિજયતેઽનિશમ્ ॥ ૧॥
અર્થ- અતસી યાની તીસી કે પુષ્પ કે સમાન શ્યામ વર્ણ વાલે અપને અભિન્ન સ્વરૂપા શ્રીસીતાજી કે સાથ દિવ્ય સિંહાસન મેં વિરાજમાન એવં અનુજ શ્રીભરતજી શ્રીલક્ષ્મણજી શ્રીશત્રુઘ્નજી તથા શ્રીહનુમાનજી સે સદા સેવિત સર્વેશ્વર શ્રીરામજી સર્વદા સર્વોત્કર્ષ રૂપસે વિજય પ્રાપ્ત કરેં અર્થાત્ સભી પરિકરોં સે સેવિત દિવ્ય સિંહાસનાસીન શ્રીરામચન્દ્રજી કો સાદર દણ્ડવત્ પ્રણામ કરતા હૂઁ ।

સ્વાશ્રમે સંશ્રિતં શિષ્યૈઃ પ્રાતર્હુતહુતાશનમ્ ।
બોધયન્તં પરં તત્ત્વં તમગસ્ત્યં મહામુનિમ્ ॥ ૨॥
કૃતક્ષણઃ સુતીક્ષ્ણસ્તમુપાગમ્ય કૃતાઞ્જલિઃ ।
પશ્યન્વનાનિ રમ્યાણિ વિચરંશ્ચ મહામુનિઃ ॥ ૩॥
ભાવિનો નૂન્ કલૌ બુધ્વા વિષયાસક્તચેતસઃ ।
અજ્ઞાનાલ્પાયુષઃ શ્રીમચ્છ્રીશાઙ્ઘ્રિવિમુખાન્ભુવિ ॥ ૪॥
સંસારાર્ણવસમ્મગ્નાન્ કૃપાલુર્મુનિસત્તમઃ ।
ઉદ્ધર્તુકામસ્તાંસ્તસ્માત્ પૃષ્ટવાન્ શ્રેય ઉત્તમમ ॥ ૫॥
અર્થ- સંસાર રૂપ સમુદ્ર મેં ભટકતે હુયે જીવોં કો દેખ પરમકૃપાલુ શ્રીરામજી કે સાધન પરાયણ મુનિજનો મેં શ્રેષ્ઠ મહામુનિ શ્રીસુતીક્ષ્ણજી વિષયોં મેં સદા આસક્ત મનવાલે અજ્ઞાની એવં અલ્પ આયુ વાલે તથા સર્વૈશ્વર્યશાલી સર્વેશ્વરી શ્રીસીતાજી કે આરાધ્ય સર્વેશ્વર શ્રીરામજી કે શ્રીચરણકમલોં સે વિમુખ હોને સે સંસાર સમુદ્ર મેં નિમજ્જનશીલ કલિકાલ મેં હોને વાલે જીવોં કો અનુભવ કર ઉન જીવોં કે ઉદ્ધાર કી કામના સે દૈવી પ્રેરણા સે સુન્દર અવસર કા અનુભવ કરકે રમણીય વન પ્રદેશ મેં વિચરણ કરતે હુયે સુન્દર છટા કો દેખતે હુયે શ્રીરામજી કે અનન્ય ઉપાસક અપને ગુરુદેવ શ્રી અગસ્ત્યમુનિજી કે આશ્રમ કી ઓર પ્રસ્થિત હુયે, જહાઁ પ્રાતઃ કાલિક હવન કો સમ્પન્ન કર સ્વાધ્યાય મેં અનેક સાધક શિષ્યોં કે સાથ આશ્રમ કે પ્રાંગણ મેં વિરાજમાન હોકર મહામુનિ શ્રી અગસ્ત્ય

પરતત્ત્વ “શ્રીરામતત્ત્વ” કા ઉપદેશ કર રહે થે, ઉન મહર્ષિ શ્રી અગસ્ત્યજી કે સમક્ષ ઉપસ્થિત હોકર આદર કે સાથ દણ્ડવત્ પ્રણામ કર હાથ જોડકર વિનયપૂર્વક સભી જીવોં કે હેતુ ઉત્તમ શ્રેય કારક પ્રશ્ન પૂછે ।

સુતીક્ષ્ણ ઉવાચ -
ભગવન્ મુનિશાર્દૂલ સર્વજ્ઞ કલશોદ્ભવ ।
નૃણાં શ્રેયસિ મૂઢાનાં શ્રેયશ્ચિન્તય સુવ્રત ॥ ૬॥
અર્થ- હે ભગવન ! મુનિઓં મેં શ્રેષ્ઠ ! સર્વજ્ઞ ! કલશ સે ઉત્પન્ન શ્રીઅગસ્ત્યજી ! હે શ્રેષ્ઠ વ્રત વાલે ગુરુદેવ ! આપ અપને ઉદ્ધાર વિષયક વિચાર કે સમાન હી અપને શ્રેય મેં મૂઢ - અજ્ઞાની જીવોં કે કલ્યાણ કે લિયે ભી ચિન્તન વિચાર કરેં ક્યોંકિ આપ શ્રેય કાર્ય મેં તત્પર હૈં અતઃ સભી કા કલ્યાણ કરને મેં સમર્થ હૈં ।

ઉપાયં વદ નિશ્ચિત્ય તેષાં શ્રેયો યથા ભવેત્ ।
પરોપકારનિરતાઃ સાધવો હિ કૃપાલવઃ ॥ ૭॥
અર્થ- હે મુનિશ્રેષ્ઠ ! અપને કલ્યાણ કો ભી નહીં સમઝને વાલે ઉન મૂઢ઼ જીવોં કા જિસપ્રકાર કલ્યાણ હો વૈસા સર્વજન સુલભ ઉપાય કો વિચાર કરકે કહેં ક્યોંકિ આપકે જૈસે પરોપકાર મેં સદા તત્પર રહને વાલે કૃપાલુ એવં સાધુજન હી દૂસરે કા કલ્યાણ કર સકતે હૈં અન્ય નહીં ।

અગસ્ત્ય ઉવાચ -
કુમ્ભજોઽથનિશમ્યેત્થં વાચં મુનિસમીરિતામ્ ।
અલ્પાક્ષરમનલ્પાર્થં ધર્મસમ્પ્રશ્નભૂષિતામ્ ॥ ૮॥
પ્રસન્નવદનામ્ભોજઃ પ્રશસ્ય મુનિપુઙ્ગવઃ ।
તં પ્રત્યુવાચ સમ્પ્રીતો વાચં હૃદયહર્ષણીમ્ ॥ ૯॥
અર્થ- મુનીશ્વર શ્રીસુતીક્ષ્ણજી કી પૂર્વોક્ત પ્રકાર કી અલ્પ અક્ષર એવં અતિવિસ્તૃત અર્થ વાલી તથા પરોપકારમય ધર્મ સમ્બન્ધી પ્રશ્ન સે વિભૂષિત વિનમ્ર વાણી કો સુનકર અતિ પ્રસન્ન મુખરૂપ કમલ વાલે મુનિયોં મેં અતિશ્રેષ્ઠ કુમ્ભજ શ્રીઅગસ્ત્ય મુનિજી પ્રસન્ન હોકર મુનિ શ્રીસુતીક્ષ્ણજી કી પ્રશંસા કરકે સર્વજનોપકારી મનોહારી વાણી શ્રીસુતીક્ષ્ણજી કો લક્ષ્ય કરકે શ્રીસનકાદિક કુમારોં સે સુના ઇતિહાસ સુનાને કે લિયે બોલે ।

શ્રૂયતામિતિહાસોઽયં કુમારેભ્યો મયા શ્રુતઃ ।
મુનિવર્યોમહાભાગો જગતામુપકારકઃ ॥ ૧૦॥
હિરણ્યગર્ભસમ્ભૂતો મતિમાન્ વાગ્વિદાં વરઃ ।
સર્વલોકજનાન્ દૃષ્ટ્વા વિમૂઢાન્ વિમુખાઞ્છ્રુતેઃ ॥ ૧૧॥
ચિન્તયન્ વત તચ્છ્રેયોદિવ્યં ધામ જગામ સઃ ।
કૃપાલુરચ્યુતસ્યાદ્યં સિદ્ધિભિઃ સિદ્ધભૂષણમ્ ॥ ૧૨॥
અર્થ- મહર્ષિ શ્રીઅગસ્ત્યજી કહતે હૈં- હે પરોપકાર પરાયણ સુતીક્ષ્ણજી ! સાવધાનતયા પાવન પ્રસંગ કો સુનેં શ્રીસનક સનાતન સનન્દન એવં સનત્કુમારોં કે પ્રિય મુખ સે મૈંને જો ઇતિહાસ સુના હૈ ઉસી પવિત્ર પ્રસંગ કો સુનેં-

શ્રીબ્રહ્માજી કે માનસ પુત્ર સંસાર કા ઉપકાર કરને વાલે વિદ્વાનોં મેં અતિશ્રેષ્ઠ પરમ કૃપાલુ શ્રીનારદજી વેદ યાની સનાતન શ્રીવૈષ્ણવધર્મ સે વિમુખ એવં અતિમૂઢ અપને કર્તવ્ય સે રહિત સભી જીવોં કો દેખકર ઉનકે કલ્યાણ યાની ઉદ્ધાર કે વિચાર સે અણિમા આદિ સિદ્ધિયોં સે સદા ભૂષિત અનેક સિદ્ધ પુરુષોં સે સર્વદા સેવિત અપને સ્થાન સે કભી ભી વિચલિત નહીં હોને વાલે સર્વેશ્વર શ્રીરામચન્દ્રજી કે દિવ્યધામ શ્રીઅયોધ્યાજી મેં ગયે ।

તત્ર સિંહાસનં દિવ્યમધ્યાસીનં જગત્પ્રભુમ્ ।
નિજૈર્વરાયુધૈઃ સર્વૈર્મૂર્ત્તિમદ્ભિરુપાસિતમ્ ॥ ૧૩॥
પાર્ષદપ્રવરૈઃ કૃત્સ્નૈર્મહાર્હામ્બરભૂષણૈઃ ।
પદ્મપત્રવિશાલાક્ષં પદ્મયા પદ્મનેત્રયા ॥ ૧૪॥
ઉપવિષ્ટં જગદ્ધેતું નારદોઽપશ્યદચ્યુતમ્ ।
દિવ્યામ્બરધરં દેવં દિવ્યભૂષણભૂષિતમ્ ॥ ૧૫॥
અર્થ- ઉસ અવિચલ દિવ્યધામ શ્રીસાકેત મેં શ્રીનારદજી ને મૂર્તિમાન્ અર્થાત્ દિવ્ય આકૃતિ ધારણ કિયે હુયે સભી દિવ્ય એવં શ્રેષ્ઠ આયુધોં-ધનુષ બાણ આદિ સે સેવિત તથા અતિ મૂલ્યવાન્ વસ્ત્ર એવં આભૂષણ વાલે પાર્ષદોં મેં શ્રેષ્ઠ શ્રીહનુમાનજી, શ્રીઅંગદજી પ્રભૃતિ સે સાદર અતિ વિનમ્ર ભાવ સે સેવિત, દિવ્ય વસ્ત્રોં કો ધારણ કિયે હુયે તથા દિવ્ય ભૂષણોં સે વિભૂષિત એવં અતિ પ્રકાશમાન તથા અપને ધામ સે અન્યત્ર કભી નહીં જાને વાલે (-'અયોધ્યા ક્વાપિ સન્ત્યજ્ય પાદમેકં ન ગચ્છતિ" ઐસા આગમ વચન હૈ), કમલ કે સમાન નેત્ર વાલી અપને સે અભિન્નરૂપા શ્રીસીતાજી કે સાથ વિરાજમાન એવં સ્વયં ભી કમલ કે સદૃશ મનોહર નેત્ર વાલે સંસાર કે કારણ સ્વરૂપ એવં જગત કે આધારભૂત સ્વામી સર્વેશ શ્રીરામજી કો દિવ્ય સિંહાસન પર વિરાજે હુયે અવલોકન કિયે ।

પ્રણતસ્તં પ્રતુષ્ટાવ હૃષ્ટાત્મા જગદીશ્વરમ્ ।
જગદ્યોનિરયોનિસ્ત્વંવ્યક્તોઽવ્યક્તતરોવિભુઃ ॥ ૧૬॥
અર્થ- સર્વેશ્વર શ્રીરામજી કી દિવ્ય ઝાઅેંકી હોને કે બાદ અતિ પ્રસન્નચિત્ત વાલે શ્રીનારદજી ને અતિનમ્રતા કે સાથ શ્રીરામજી કો નમન કર જગદીશ્વર, સારે સંસાર કે એકમાત્ર આરાધ્ય શ્રીરાઘવજી કી સ્તુતિ કી, સર્વેશ શ્રીરામજી ! આપ જગત કે કારણ હૈં સર્વકારણ રૂપ હોને સે આપકા કોઇ ભી કારણ નહીં હૈ યાની આપ સે સબ ચરાચર જગત લોક પરલોક સભી ઉત્પન્ન હોતે હૈં પર આપ કિસી સે ભી ઉત્પન્ન નહીં હોતે હૈં । આપ વિભુ સર્વવ્યાપક હૈં એવં વ્યક્ત સ્થૂલ કાર્યરૂપ સંસાર સ્વરૂપ મેં હૈં તો અવ્યક્ત- સૂક્ષ્મ કારણ રૂપમેં ભી આપ હી હૈં યાની સૂક્ષ્મ ચિત્ ચેતન જીવાત્માવર્ગ એવં અચિત્ જડ પ્રકૃતિવર્ગ એવં સ્થૂલ ચિત્ જીવવર્ગ ઔર સ્થૂલ અચિત્ પ્રકૃતિવર્ગ ભી આપ હી હૈં આપ સે અતિરિક્ત કુછ ભી નહીં હૈ અતઃ ઇસ વિશ્વ કે અભિન્ન નિમિત્તોપાદાન કારણરૂપ શ્રીરામજી ! આપકો મૈં સાદર નમસ્કાર કરતા હૂઁ ।

કર્ત્રે વિશ્વસ્ય સમ્ભત્રૈ સંહર્ત્રે તે નમોનમઃ ।
આદિમધ્યાન્તહીનાય પ્રભવે પરમાત્મને ॥ ૧૭॥
નમસ્તે વિશ્વરૂપાય નમસ્તે વિશ્વબન્ધવે ।
વિશ્વમ્ભર નમસ્તેઽસ્તુ વિશ્વનાથ કૃપામ્બુધે ॥ ૧૮॥

અર્થ- હે સર્વેશ્વર આપ વિશ્વ કા સૃજન કરને વાલે પાલન કરને વાલે એવં સંહાર કરને વાલે હૈં, ઐસે સંસાર કે સૃષ્ટિ સ્થિતિ એવં અન્ત કરને વાલે બ્રહ્મા વિષ્ણુ તથા મહેશ રૂપ સર્વેસર્વા આપકો બાર-બાર નમસ્કાર હૈ । આદિ મધ્ય એવં અન્ત રહિત સર્વ સમર્થ તથા સભી કે અન્તરાત્મા સ્વરૂપ આપકો નમસ્કાર હૈ । સમસ્ત જડચેતનાત્મક વિશ્વ સ્વરૂપ આપકો બાર-બાર નમસ્કાર હૈ । સારે સંસાર કે કલ્યાણકારક પરમ બન્ધુરૂપ આપકો નમસ્કાર હૈ । હે વિશ્વ કા ભરણ કરને વાલે શ્રીરામજી ! હે વિશ્વનાથ ! હે કૃપા કે સમુદ્ર શ્રીરામચન્દ્રજી આપકો બાર-બાર સાદર નમસ્કાર હૈ ।

સંસારેઽસ્મિન્ મહાઘોરે પાપાભિરતચેતસામ્ ।
જન્તૂનાં કા ગતિર્દેવ કર્મણા ભ્રમતામિહ ॥ ૧૯॥
અર્થ- હે દેવ ! ઇસ મહાભયાનક સંસાર મેં અપને કર્મ ફલાનુરૂપ ભ્રમણ કરને વાલે એવં સદા પાપ મેં હી ચિત્ત દેનેવાલે જન્તુ જીવાત્માઓં કી ક્યા ગતિ હોગી!

આલસ્ય ધર્મે વિમુખાવિષયાકૃષ્ટ માનસાઃ ।
સુખાયતમાનાસ્તે સુખ લેશ વિવર્જિતાઃ ॥ ૨૦॥
અર્થ- વે સભી મનુષ્ય આલસ્ય કે કારણ ધર્મ સે વિમુખ હોકર વિષય-વાસના કી તરફ આકૃષ્ટ હોંગે । ઉસ થોડ઼ે સે સુખ કે કારણ સમ્પૂર્ણ ધર્મ કો છોડ઼ દેંગે ।

મુક્તિસ્તેષાં કથં શ્રીશ ભવેદ્ધર્મે કથં રતિઃ ।
કૃપાકૂપાર ભગવઞ્જન્તૂનુદ્ધર માધવ ॥ ૨૧॥
અર્થ- હે શ્રીશ - શ્રીસીતાપતિ શ્રીરામજી! સદા સંસાર મેં ભ્રમણશીલ જીવોં કી મુક્તિ કૈસે હોગી એવં સનાતન ધર્મ મેં રતિ પ્રેમ કૈસે હોગી ! હે ભગવન્ ષડૈશ્વર્યશાલી શ્રીરામ જી ! કૃપા કે સમુદ્ર શ્રીરામચન્દ્રજી ! હે માધવ સર્વ જીવ રમણશીલ શરણાગતવત્સલ શ્રીરામચન્દ્રજી ઉન દીન હીન જીવોં કા ઉદ્ધાર કરેં ।

શ્રુતિસ્મૃત્યુદિતા ધર્માઃ ક્લેશસાધ્યા નૃભિઃ સદા ।
અતસ્ત્વં સુકોપાયં વદ ત્વદ્ભક્તિવર્ધનમ્ ॥ ૨૨॥
અર્થ- શ્રીરામજી સાયુજ્ય મુક્તિ કે સાધન શ્રુતિ એવં સ્મૃતિ મેં વર્ણિત ધર્મ મનુષ્યોં સે અતિ ક્લેશ-કષ્ટ સે સાધ્ય હૈં ઐસા સાધકલોગ સદા સે અનુભવ કરતે આયે હૈં, અતઃ આપકી ભક્તિ કો બઢાને વાલા અતિ સરલ ઉપાય કો આપ બતાયેં જિસસે કલિયુગી જીવગણ ભી સરલત્યા આપકો પ્રાપ્ત કર સકેં ।

સર્વબન્ધવિનાશાય મુક્તયે પ્રાણિનાં પ્રભો ।
પ્રવક્તા ત્વં હિ ધર્માણામવિતા જગતામપિ ॥ ૨૩॥
અર્થ- હે પ્રભો ! સર્વસમર્થ શ્રીરામજી ! આપ સાધક પ્રાણિવર્ગ કે સભી કર્મ બન્ધનોં કો નાશ કર શાશ્વતિક મુક્તિ પ્રાપ્તિ કે માર્ગ કા ઉપદેશક હૈં એવં અપને સનાતન વૈદિક ધર્મ કે પ્રવક્તા- વાસ્તવિક રૂપસે ઉપદેશ કરનેવાલે ભી આપ હી હૈ ઔર જગત કી તથા સંસાર કે સદ્ધર્મ કી રક્ષા કરને વાલે ભી આપ હી હૈ અતઃ શ્રીરામભદ્રજી કલિયુગ કે ક્લેશ સે ક્લાન્તજનોં કે ઉદ્ધાર કે લિયે સરલ ઉપાય કા ઉપદેશ કરેં ।

ઇત્થમાકર્ણ્ય ભગવાન્ વાચં મુનિસમીરિતામ્ ।
તં પ્રત્યુવાચ સમ્પ્રીતઃ શુચિસ્મિતમુખામ્બુજઃ ॥ ૨૪॥
અર્થ- મહર્ષિ શ્રીઅગસ્ત્યજી શ્રીસુતીક્ષ્ણ જી સે કહ રહે હૈં, હે સુતીક્ષ્ણજી! પૂર્વોક્ત પ્રકાર કી મુનીશ્વર શ્રીનારદજી કી વાણી કો સુનકર મન્દ સ્મિત હાસ્ય સે અનમોહક મુખરૂપ કમલ સે શોભાયમાન ભગવાન્ શ્રીરામજી અતિ પ્રસન્નતપૂર્વક ઉન શ્રીનારદજી કો કહે ।

મુનિવર્ય મહાભાગ જગતાં હિતકારક ।
મયા જગદ્ધિતાયૈવ પુરૈતધારિતમ્ ॥ ૨૫॥
હે મહાભાગ્યશાલી મુનિશ્રેષ્ઠ શ્રીનારદજી ! જગત્ કે હિત કરને વાલે હે દેવર્ષિજી ! જિસ સંસાર કે કલ્યાણ કે લિયે આપ આતુર હોકર પ્રાર્થના કર રહે હૈં ઉસ જગત્ કે કલ્યાણ કે લિયે હી મૈંને પહલે સે હી નિશ્ચય કર રખા હૈ ।

દિવ્યે હિ ભારતે વર્ષે તીર્થરાજે સુવિશ્રુતે ।
પ્રયાગે પુણ્યસદને ભવદ્ભિર્નિત્યસૂરિભિઃ ॥ ૨૬॥
સાર્ધમેવાવતીર્યાહં પ્રણેષ્યે મોક્ષસાધનમ્ ।
દૃઢસંસારચ સ્ય શાતનં ભક્તિવર્ધનમ્ ॥ ૨૭॥
સુવોધં સુકરં સર્વૈર્ધર્મમાર્ગં સુખાવહમ્ ।
વેદવેદાન્તસચ્છાસ્ત્રસારભૂતં સાદાશ્રયમ્ ॥ ૨૮॥
અર્થ- મુનીશ્વર! મૈં દિવ્ય ભારતવર્ષ કે અત્યન્ત પ્રસિદ્ધ તીર્થરાજ પ્રયાગ મેં તીનપ્રવર વાલે વશિષ્ઠ ગોત્રીય શુક્લયજુર્વેદીય વાજસનેય શાખાધ્યાયી કાન્યકુબ્જ બ્રાહ્મણ શ્રીપુણ્યસદનશર્મા જી કે ઘર મેં આપ સબ દ્વાદશ મહાભાગવતોં, નિત્યસૂરિયોં કે સાથ અવતાર લેકર કે સંસાર રૂપ દૃઢ ચક્ર કા નાશ કરને વાલા, સભી કો સહજ રૂપ સે સુન્દર બોધ કરાને વાલા, સભી સત્પદાર્થ કા આશ્રમ એવં વેદવેદાન્ત સ્મૃતિ સંહિતા આદિ સત્ શાસ્ત્રોં કા સારભૂત સારતત્ત્વરૂપ તથા ભક્તિ કો બઢાને વાલા ઔર સભી સુખ કો દેને વાલા મોક્ષ કા સાધનભૂત સનાતનધર્મ માર્ગ કા પુનઃ નવીનીકરણ રૂપસે પરિસ્કાર કર વિસ્તાર કરૂઁગા જિસકા આપ સબોં કે દ્વારા વિશ્વ મેં પ્રચાર હોગા ।

તત્ર તત્રાવતીર્ણાસ્તુ ભવન્તો વીતકલ્મષાઃ ।
મદુક્તસ્યોપદેષ્ટારઃ પ્રાણિભ્યોતત્પરાયણાઃ ॥ ૨૯॥
ભવિષ્યન્તિ મહાત્માનો જગદુદ્ધારહેતવઃ ।
સુશીલા ધર્મનિરતા જગતામુપકારકાઃ ॥ ૩૦॥
અર્થ- ઉન-ઉન દિવ્ય ભૂમિ મેં અવતીર્ણ હોકર પાપરહિત આપ સબ દ્વાદશ મહાભાગવત ભી જીવોં કો મુઝસે ઉપદિષ્ટ ધર્મ કો સંસાર મેં ઘૂમ-ઘૂમ કર ઉપદેશ કરને વાલે હોકર એવં મત્પરાયણ મુઝ મેં હી નિષ્ઠા રખને વાલે તથા જગત્ કે ઉદ્ધાર કે કારણ તથા સુશીલ ઔર મેરે ધર્મ મેં નિરત એવં જગત કે ઉપકારક હોકર સંસાર મેં પ્રસિદ્ધ હોંગે ।

યે ગ્રહીષ્યન્તિ સન્માર્ગે પ્રાણિનો ભક્તિતત્પરાઃ ।
સ્યાદનાયાસતોમોક્ષસ્તેષામત્ર ન સંશયઃ ॥ ૩૧॥
અર્થ- જો જીવાત્મા ભક્તિ તત્પર સાદર ભક્તિ મેં પરાયણ હોકર મુઝસે ઉપદિષ્ટ સત્ માર્ગ કા પૂર્ણ રૂપસે ગ્રહણ કરેંગે ઉન સાધક જીવોં કા અનાયાસ સરલતયા મોક્ષ હો જાયગા ઇસ વિષય મેં કોઇ ભી સંશય નહીં હૈ ।

વાણીપીયૂષમાસ્વાદ્ય ક્ષણમાસીદ્ધરેર્મુનિઃ ।
મગ્નઃ સુખસુધામ્ભોધૌ વિનીતો ગતસંશયઃ ॥ ૩૨॥
અર્થ- હે સુતીક્ષ્ણજી ! અતિનમ્ર આચરણ વાલે વે શ્રીનારદ મુનિ સબ પાપોં કો હરણ કરનેવાલે શ્રીરામજી કે વાણીરૂપ અમૃત કા આસ્વાદન કરકે સર્વ સંશય રહિત હોકર કે ક્ષણ ભર તો સુખરૂપ સુધા કે સમુદ્ર મેં ડૂબ ગયે ।

નિશમ્યતદ્વાક્યમમોઘમદ્ભુતં હિરણ્યગર્ભાઽઽગસમુદ્ભવોમુનિઃ ।
પ્રહૃષ્ટરોમાવલિ ભૂષિતાકૃતિઃ કૃતીકૃતજ્ઞઃ કૃતકૃત્ય ઈશિતુઃ ॥ ૩૩॥
અર્થ- સર્વ નિયમનશીલ ઈશ્વર શ્રીરામજી કી અમોઘ એવં પરમ અદ્ભુત દિવ્ય વાણી કો સુનકર શ્રીબ્રહ્માજી કે માનસપુત્ર વિવેકી પરોપકાર કા આદર કરનેવાલે એવં આનન્દ પ્રયુક્ત રોમાવલી સે વિભૂષિત શરીર વાલે મુનીશ્વર શ્રીનારદ કૃત-કૃત્ય હુયે ।

દૃઢવ્રતસ્યાથવિનમ્રકન્ધરઃ સ્મરન્ સુરેશસ્ય વિભોઃ પ્રતિશ્રુતમ્ ।
પ્રણમ્ય તં દેવવરં રમાપતિં મહાવિભૂતેર્નિરગાત્તતઃ સુધીઃ ॥ ૩૪॥
અર્થ- દૃઢ઼વ્રત સાવધાની સે નિયમોં કે પાલન કરનેવાલે સર્વવ્યાપક એવં દેવતાઓં કે નિયમન કર્તા સત્યસન્ધ શ્રીરામજી કી પ્રતિજ્ઞા કા સ્મરણ કરતે હુયે દેવાધિદેવ શ્રીસીતાપતિ શ્રીરામચન્દ્રજી કો સાદર મસ્તક નમાકર પ્રણામ કરકે મહાવિભૂતિ દિવ્ય શ્રીસાકેતધામ સે વિશુદ્ધ બુદ્ધિ વાલે શ્રીનારદમુનિજી પ્રસ્થિત હુયે ।

સુવાદયન્દિવ્યયશોઽથવલ્લકીં હરેઃ સ્વરબ્રહ્મવિભૂષિતાનસૌ ।
ગાયંશ્ચલોકે વિચારસર્વતઃ સુરાસુરેન્દ્રૈરભિપૂજિતોમુનિઃ ॥ ૩૫॥
અર્થ- દિવ્યધામ સે નિવૃત્ત હોને કે બાદ સુરેન્દ્ર દેવતાઓં એવં અનુરેન્દ્રોં સે પૂજિત મુનીશ્વર શ્રીનારદજી બ્રહ્મ સ્વર સે ભૂષિત વીણા કો અચ્છી તરહ સે બજાતે હુએ શ્રીરામ કે પરમ અદ્ભુત દિવ્યયશ કો મધુર સ્વર સે ગાતે હુયે સર્વત્ર લોક મેં વિચરને ઘૂમને લગે ।

મુનીશ્વરે દેવઋષૌવિનિર્ગતસુરૈરપીડ્યો જગતામધીશ્વરઃ ।
રેમે રમેશોરમયાસ્મિતાનનઃ પ્રભૂતભૂતૈર્નિદિવ્યધામનિ ॥ ૩૬॥
અર્થ- દેવર્ષિ મુનીશ્વર શ્રીનારદજી કે દિવ્યધામ શ્રીસાકેત સે ચલે જાને પર તીન લોક ચૌદહ ભુવનોં કે ઈશ્વર શાસક આરાધ્ય દેવ બ્રહ્મા વિષ્ણુ શંકર આદિ દેવોં સે પૂજનીય સદા સેવિત મન્દ હાસ્ય મુખરૂપ કમલ સે શોભિત રમેશ - શ્રીસીતાપતિજી અનેક નિત્યપાર્ષદ એવં શ્રીસીતાજી કે સાથ અપને દિવ્યધામ શ્રીસાકેત મેં રમણ કરને લગે ।

ઇતિ શ્રીમદ્ મૂલ અગસ્ત્યસંહિતાયાં ભવિષ્યખણ્ડેઽગસ્ત્યસુતીક્ષ્ણસંવાદે શ્રીરામાનન્દાચાર્યાવતારોપક્રમે શ્રીરામનારદસમ્પ્રશ્નોત્તરં નામૈકત્રિંશદુત્તરશતતમોઽધ્યાયઃ ॥ ૧૩૧॥

દ્વિતીયોઽધ્યાયઃ

વ્યતીતે દ્વાપરે પુણ્યે શ્રીમદ્ભગવતોઽજ્ઞિતે ।
કલૌ સત્ત્વહરે પુંસાં પ્રવૃત્તેઽધર્મવદ્બૃંહકે ॥ ૧॥
જનેઽધર્મરુચૌ નિત્યં શૌચાચારવિવર્જિતે ।
મોક્ષસાધનમાર્ગેભ્યો વિમુખે પશુતાં ગતે ॥ ૨॥
મન્યે મન્દમતૌ શશ્વદલ્પભાગ્યેઽલ્પ જીવને ।
તત્રત્યે પાપનિરતે મહત્સઙ્ગવિવર્જિતે ॥ ૩॥
પ્રવર્ધમાનાનભિતો વાદૈર્નિર્જિત્ય નાસ્તિકાન્ ।
આચાર્યૈર્ભગવદ્ધર્મો વેદવેદાન્તપારગૈઃ ॥ ૪॥

અર્થ- મહર્ષિ શ્રીઅગસ્ત્યજી શ્રીસુતીક્ષ્ણજી સે કહ રહે હૈં સુતીક્ષ્ણજી, જબ પુણ્યમય દ્વાપરયુગ વ્યતીત હો જાયગા તબ શ્રીકૃષ્ણજી કે ઇસ ધરાતલ કો ત્યાગ દેને પર એવં પુરુષોં કે સત્ત્વ કા અપહરણ કરનેવાલે તથા અધર્મ કા બઢ઼ાને વાલે કલિયુગ કે પ્રતાપ કા પ્રવૃત્ત હો જાને પર ઔર નિત્ય હી અધર્મ મેં રુચિ રખને વાલે એવં શૌચ શુદ્ધતા તથા આચાર એવં વિચાર સે રહિત ઔર મોક્ષ કે સાધન રૂપ સત્ માર્ગ સે વિમુખ ઔર સર્વદા પશુધર્મ કો પ્રાપ્ત એવં આલસ્યયુક્ત તથા મન્દબુદ્ધિ વાલે ઔર અલ્પ ભાગ્ય વાલે તથૈવ અલ્પ જીવન વાલે ઔર સદા પાપ કર્મ મેં તત્પર તથા મહાત્માજનોં કે સંગ સત્સંગતિ સે રહિત ઇસ લોક કે જીવવર્ગ હો જાયેંગે તબ ચારોં ઓર અતિપ્રબલતા સે બઢ઼તે હુયે નાસ્તિકોં કો સત્ શાસ્ત્રોં સે યુક્તિયોં સે જીતકર સભી વેદવેદાન્ત એવં શાસ્ત્રોં મેં પારંગત આચાર્યો ને મહાન્ ઉપાયોં સે પ્રયત્નપૂર્વક સંસ્થાપિત સનાતન વૈદિક ભગવદ્ધર્મ ચાહિયે ઉતના વૃદ્ધિ પ્રાપ્ત નહીં કર પાયેગા ।

સ્થાપિતોઽપિ મહાયોગવૃદ્ધિં નૈવગમિષ્યતિ ।
વિધાતું સત્યમનઘ સુરેઽયો નિજભાષિતમ્ ॥ ૫॥
વીક્ષ્ય વિષ્ણુઃ કૃપાસિન્ધુઃ પ્રબુદ્ધં તાદૃશં કલિમ્ ।
સદૃશાંશ્ચ જનાન્ સર્વાન્ દુર્મતીન્ ક્લેશસંયુતાન્ ॥ ૬॥

અર્થ- ઇસ તથ્ય કો અવગમ કરકે હે નિષ્પાપ સુતીક્ષ્ણજી! ઇન્દ્રાદિ દેવોં સે સમ્પૂજનીય કૃપા કે સાગર સર્વવ્યાપક શ્રીરામજી અપની વાણી કો સત્ય કરને કે લિયે અધર્મ પરતયા વૃદ્ધિપ્રાપ્ત કલિયુગ એવં દુર્મતિ તથા ક્લેશ પરાયણ સભી જીવોં કો દેખકર તથા ધર્મરક્ષણાર્થ અવતાર લેને કી અપની પ્રતિજ્ઞા કો સ્મરણ કરકે અવતાર લેને કે લિયે વિચાર કરેંગે ।

મનઃ કર્તાઽવતારાય સ્મૃત્વાથો સ્વં પ્રતિશ્રુતમ્ ।
ખં નભો વેદ વેદ પ્રમિતે વર્ષે ગતે કલૌ ॥ ૭॥
કાલિન્દી જાહ્નવીસઙ્ગશોભિતે દેવપૂજિતે ।
તીર્થરાજે મહાપુણ્યે પ્રયાગે તીર્થ ઉત્તમે ॥ ૮॥
ગૃહે શ્રીપુણ્યસદનદ્વિજાતેર્ભૂરિકર્મણઃ ।

યોગિનો યોગયુક્તસ્ય કાન્યકુબ્જશિરોમણેઃ ॥ ૯॥
પતિસેવા પરા તસ્ય સુશીલા ગૃહિણી તતઃ ।
માઘકૃષ્ણસ્ય સપ્તમ્યાં શુભધર્મપ્રવર્તકે ॥ ૧૦॥
સપ્તદણ્ડોદ્ગતે સૂર્યે સિદ્ધયોગયુજિપ્રભુઃ ।
નક્ષત્રે ત્વષ્ટૃદૈવત્યે કુમ્ભલગ્ને શુભગ્રહે ॥ ૧૧॥
એવં સર્વગુણોપેતે દેશે કાલે ચ માધવઃ ।
ગુણ્યે પુણ્યે શરણ્યઃ સ શરણાગતવત્સલઃ ॥ ૧૨॥
આવિર્ભૂતો મહાયોગી દ્વિતિય ઇવ ભાષ્કરઃ ।
રામાનન્દ ઇતિખ્યાતો લોકોદ્ધરણ કારણઃ ॥ ૧૩॥

અર્થ- કલિયુગ કે ચાર હજાર તીનસૌ વર્ષ (૪૪૦૦) યાની વિક્રમસંવત્ કે બારહસૌ છપ્પન (૧૨૫૬) વ્યતીત હો જાને પર શ્રીગંગા એવં યમુના કે પવિત્ર સંગમ સે સુશોભિત તથા દેવતાઓં સે પૂજિત ઔર સભી તીર્થોં મેં અતિ શ્રેષ્ઠ મહાન્ પુણ્યમય પ્રયાગ નામ સે લોકપ્રસિદ્ધ તીર્થરાજ મેં વશિષ્ઠ ગોત્રીય ત્રિપ્રવરાન્વિત શુક્લયજુર્વેદીય બ્રાહ્મણોં મેં શ્રેષ્ઠ કાન્યકુબ્જ બ્રાહ્મણ જો યોગયુક્ત એવં શ્રીરામચન્દ્રજી કે આરાધના રૂપ ભૂરિકર્મ અતિ ઉત્તમ કર્મ કો સદા કરનેવાલે હૈં ઉન યોગી શ્રીપુણ્યસદન શર્માજી નામ કે બ્રાહ્મણ કે યહાઅઁ પતિવ્રતા મેં પ્રધાન શ્રીસુશીલાજી નામ કી શ્રીશર્માજી કી ધર્મપતિ હોગી ઉન્હીં પતિવ્રતા દેવી કે ગર્ભ સે માઘકૃષ્ણ પક્ષ કો સભી તિથિ કે શુભ દિન મેં જબકિ લોકધર્મ પ્રવર્તક શ્રીસૂર્ય ભગવાન્ કે સાત દણ્ડ ચલે હોંગે એવં સિદ્ધ યોગ યુક્ત ચિત્રા નક્ષત્ર તથા કુમ્ભ લગ્ન ઔર સભી ગ્રહોં કે શુભ સ્થાન મેં હોને પર એવં સભી ગુણોં સે યુક્ત પાવન કાલ મેં તથા સભી ગુણોં સે સંયુક્ત અતિપવિત્ર પ્રદેશ પ્રયાગરાજ મેં સભી સાધકોં કે ઉદ્ધાર કે કારણરૂપ શરણાગતવત્સલ મહાન્ યોગી શરણ મેં આયે સભી જીવોં કા રક્ષક ("રામાનન્દઃ સ્વયં રામઃ પ્રાદુર્ભૂતો મહીતલે" ઇસ આગમ પ્રમાણ સે બોધિત) સ્વયં સર્વેશ્વર શ્રીરામજી હી દીપ સે ઉત્પન્ન દૂસરે દીપ કે સમાન આવિર્ભૂત હોકર "રામાનન્દ" જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્ય, નામ સે જગત મેં વિખ્યાત હોંગે ।

જગદ્ગુરુ રામાનન્દાચાર્ય જી કે અવતાર કે વિષય મેં શ્રીમદ્વાલ્મીકિ સંહિતા મેં લિખા હૈ -

આચાર્યા બહવોઽભૂવન્ રામમન્ત્રપ્રવર્તકાઃ ।
કિન્તુ દેવિ કલેરાદૌ પાખણ્ડપ્રચૂરે જને ॥
રામાનન્દેતિ ભવિતા વિષ્ણુધર્મપ્રવર્તકઃ ।
યદા યદા હિ ધર્મોઽયં વિષ્ણોઃ સાકેતવાસિનઃ ॥
કૃશતામેતિ ભો દેવિ! તદા સ ભગવાન્ હરિઃ ।
રામાનન્દયતિર્ભૂત્વા તીર્થરાજે વ પાવને ॥
અવતીર્ય જગન્નાથો ધર્મ સ્થાપયતે પુનઃ ।

અર્થાત્- હે દેવિ શ્રીરામમન્ત્ર કે પ્રવર્તક આચાર્ય બહુત હુયે હૈં કિન્તુ કલિયુગ કે આદિ ! મેં પાખણ્ડિજનોં કે બહુત બઢ઼ જાને પર વૈષ્ણવ ધર્મ કા વિશેષ રૂપસે પ્રવર્તક પ્રવર્ધક "શ્રીરામાનન્દાચાર્ય" જી ઇસ નામ સે લોકપ્રખ્યાત

આચાર્ય હોંગે, ક્યોંકિ શ્રીસાકેત નિવાસીજી કા યહ શ્રીવૈષ્ણવધર્મ જબ જબ હાસ કો પ્રાપ્ત કર જાતા હૈ તબ તબ વે હી જગત્ કે નાથ શ્રીરામજી, શ્રીરામાનન્દાચાર્ય નામક યતિરાજ કે રૂપમેં પાવન તીર્થરાજ પ્રયાગ મેં અવતાર લેકર પુનઃ ધર્મ કી સ્થાપના કરેંગે ।

(વાલ્મીકિ સંહિતા ૫।૨૩-૨૬)
એવં વૈશ્વાનર સંહિતા મેં લિખા હૈ-
સોऽવતારજ્જગન્મધ્યે જન્તૂનાં ભયસઙ્કટાત્ ।
પારઙ્કૃર્તું હિ ધર્માત્મા રામાનન્દસ્સ્વયં સ્વભૂઃ ॥
માઘે ચ કૃષ્ણસપ્તમ્યાં ચિત્રાનક્ષત્રસંયુતે ।
કુમ્ભલગ્ને સિદ્ધયોગે સપ્તદણ્ડગતે રવૌ ॥
રામાનન્દઃ સ્વયં રામઃ પ્રાદુર્ભૂતો મહીતલે ।
અર્થ- યાની જીવોં કો મહાન્ સંકટ સે પાર ઉતારને કે લિયે સર્વ સમર્થ સ્વયં સર્વેશ્વર શ્રીરામજી ધર્માત્મા યતિરાજ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કે રૂપમેં પૃથિવી મેં અવતરિત હુયે । ચિત્રા નક્ષત્ર સે યુક્ત કુમ્ભ લગ્ન સિદ્ધયોગ એવં સૂર્ય કે સાત દણ્ડ વ્યતીત હોને પર માઘમાસ કે કૃષ્ણપક્ષ કે સપ્તમી તિથિ (૧૨૫૬ વિ । સં) મેં સ્વયં સર્વેશ શ્રીરામજી હી ઇસ ભૂતલ મેં શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કે રૂપમેં પ્રકટ હુયે ।

ઇસપ્રકાર વૈશ્વાનરસંહિતા મેં લિખા હૈ અતઃ જગદાચાર્ય શ્રી સાક્ષાત્ શ્રીરામ રૂપ હી હૈ ।
અષ્ટમેऽબ્દે ચોપવીતં જાતં તસ્ય તદાહ્યસૌ ।
બ્રહ્મચર્યં ગૃહીત્વા તુ વિદ્યાભ્યાસં કરિષ્યતિ ॥ ૧૪॥
અર્થ- શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કા આઠવેં વર્ષ મેં યજ્ઞોપવીત સંસ્કાર સમ્પન્ન હોગા અનન્તર સે અખણ્ડ બ્રહ્મચર્ય પાલન વ્રત કા ગ્રહણ કર વિદ્યાભ્યાસ કરેંગે ।

વર્ષે દ્વાદશકે જાતે કાશ્યાં ગત્વા પુનઃ સ્વયમ્ ।
વેદવેદાઙ્ગશાસ્ત્રાણિ પુરાણાદિ પઠિષ્યતિ ॥ ૧૫॥
અર્થ- પુનઃ બારહ વર્ષ કે હો જાને પર કાશી મેં પઞ્ચગંગાઘાટ પર સ્થિત (શ્રીમઠ) આચાર્યપીઠ મેં શાસ્ત્રીય નિયમાનુસાર આચાર્ય શ્રી કે શ્રીમુખ સે શ્રવણાનન્તર સ્વયં યથાર્થ રૂપસે પઢેંગે-પૂર્ણતઃ અનુશીલન કરેંગે ।

આચાર્યલક્ષણૈર્યુક્તં વેદવેદાન્તપારગમ્ ।
શ્રીસમ્પ્રદાયશ્રેષ્ઠઞ્ચ જનોદ્ધારપરં સદા ॥ ૧૬॥
વિજ્ઞાય રાઘવાનન્દં લબ્ધ્વા તસ્માત્ ષડક્ષરમ્ ।
રહસ્યત્રયવાક્યાર્થં તાત્પર્યાર્થં ચ સન્મતમ્ ॥ ૧૭॥
અર્થ- મનુસ્મૃતિ મેં લિખે “ઉપનીયતુ યઃ શિષ્યં વેદમધ્યાપયેદ્ દ્વિજઃ । સાંગઞ્ચ સરહસ્યં ચ તમાચાર્ય પ્રચક્ષતે” (૨।૧૪૦) યાની જો દ્વિજ શિષ્ય કા ઉપનયન સંસ્કાર કરકે અંગ એવં રહસ્ય કે સાથ વેદ પઢ઼ાતા હૈ ઉસે આચાર્ય કહા જાતા હૈ, ઇત્યાદિ આચાર્ય કે લક્ષણોં સે યુક્ત વેદ એવં વેદાન્ત શાસ્ત્રોં કે પૂર્ણ જ્ઞાતા ઔર સર્વદા

જન લોક કે ઉદ્ધાર કરને મેં તત્પર એવં શ્રીસમ્પ્રદાય કે શ્રેષ્ઠ પ્રધાન આચાર્ય કે રૂપમેં આચાર્યપીઠાસીન જગદ્ગુરુ શ્રીરાઘવાનન્દાચાર્યજી કો અનુભવ કરકે ઉન્હી આચાર્ય શ્રી સે સવિધિ શાસ્ત્રીય સંસ્કારપૂર્વક શ્રીવૈષ્ણવીય વિરક્ત સંન્યાસ દીક્ષા કે સાથ તારક ષડક્ષર શ્રીરામ મહામન્ત્ર શરણાગતિ મન્ત્ર એવં ચરમમન્ત્ર ઇન રહસ્યત્રયોં કો પ્રાપ્ત કર ઉનકે વાચ્યાર્થ એવં વેદ તથા પૂર્વાચાર્ય રહસ્ય ગ્રન્થ સમ્મત તાત્પર્યાદિ અર્થોં કો ભી પ્રાપ્ત કરકે આચાર્યોં કે દિવ્ય લક્ષણોં સે પરિલક્ષિત હોંગે ।

આચાર્યલક્ષણૈર્દિવ્યૈર્લક્ષિતો વૈ ભવિષ્યતિ ।
પ્રવક્તા સર્વધર્માણામનુષ્ઠાતા ચ કર્મણામ્ ॥ ૧૮॥
રક્ષિતા ધર્મસેતુનામુપદેષ્ટા મહાયશાઃ ।
શશ્વદ્વૈષ્ણવધર્માણાં મહાકીર્તિરુદારધીઃ ॥ ૧૯॥
અર્થ- વે જગદાચાર્ય શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી સભી ધર્મોં કે વ્યાખ્યાન સાંગોપાંગ રૂપસે ઉપદેશ કરને વાલે ભગવત્ આરાધનાદિ સભી કર્મોં કે અનુષ્ઠાન કરને વાલે ઔર વૈદિક ધર્મ કે મર્યાદા કી રક્ષા કરને વાલે તથા શ્રીવૈષ્ણવધર્મ કા સર્વદા ઉપદેશ કરનેવાલે યશ એવં મહાકીર્તિ વાલે ઔર અતિઉદાર બુદ્ધિ વાલે હોંગે ।

પ્રસન્નવામ્ભોજો વિશાલાક્ષો મહાભુજઃ ।
કૃપાલુસ્સર્વજીવાનામિતરેષાં ચ નિત્યશઃ ॥ ૨૦॥
સંસારામ્ભોનિધેર્ઘોરાત્સમુદ્ધારપરાયણઃ ।
વેદવેદાન્તનિરતસ્સર્વશાસ્ત્રવિશારદઃ ॥ ૨૧॥
અર્થ- એવં વે સદા પ્રસન્ન મુખારવિન્દ વાલે વિશાલ નેત્ર એવં મહાન્ ભુજવાલે તથા પરમ કૃપાલુ હોંગે ઔર સભી નીચ ઊઁચ વર્ણ મેં ઉત્પન્ન જીવાત્માવર્ગ તથા અન્ય યોની મેં ઉત્પન્ન જીવવર્ગોં કે ભયાનક સંસારરૂપ સમુદ્ર સે સમુદ્ધાર કે લિયે સર્વદા તત્પર રહને વાલે તથા અંગોં કે સહિત વેદ એવં વેદાન્ત કે અભ્યાસ મેં સ્વયં તત્પર રહકર શિષ્યવર્ગોં કો ભી સર્વદા તત્પર કરાને વાલે સભી શાસ્ત્રોં મેં પારંગત હોંગે ।

કામાન્ પુરવિતાનૃણાં કવિઃ કલ્પદ્રુમો યથા ।
ગુણવાન્ દયિતઃ પૂજ્યઃ સર્વજ્ઞોવિજિતેન્દ્રિયઃ ॥ ૨૨॥
અર્થ- શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી સત્ એવં અસત્ કા વિવેક કરનેવાલે તથા કલ્પવૃક્ષ કે સમાન સભી મનુષ્યોં કી કામનાઓં કો પૂર્ણ કરનેવાલે એવં ગુણવાન્ તથા સભીવર્ગ કે વ્યક્તિયોં કે પ્રેમી ઔર પૂજનીય તથા સર્વજ્ઞવસ્તુ કો યથાતથ્ય રૂપસે જાનને વાલે ઔર જિતેન્દ્રિય હોંગે ।

શોભિષ્યતિ ધર્મરતૈઃસદ્ભિઃપરિવૃતોઽનિશમ્ ।
લોકે પૂર્ણકલઃ ખે વૈ શીતાંશુભઽગણૈરિવ ॥ ૨૩॥
વે જગદાચાર્યજી જિસ પ્રકાર આકાશ મેં નક્ષત્ર ગણોં સે પરિવેષ્ટિત કલાઓં સે પૂર્ણ ચન્દ્રમા સુશોભિત હોતા હૈ ઉસીપ્રકાર લોક મેં ધર્મપરાયણ સજ્જનોં સે સર્વદા પરિવેષ્ટિત સેવિત હોતે હુયે સદા શોભિત હોંગે ।

સુશીલઃ સમદૃક્શાન્તોદાન્તઃ શ્રીમાન્ જગદ્ગુરુઃ ।

પુનઃ સત્સમ્પ્રદાયસ્ય વર્ત્તયિતા મુનીશ્વરઃ ॥ ૨૪॥
અર્થ-વે સુશીલ એવં સભી વર્ગ મેં સમાન દૃષ્ટિ વાલે એવં રાગદ્વેષ પ્રભૃતિ દોષોં સે રહિત શાન્ત તથા ક્લેશ આદિ કો સહન કરનેવાલે દાન્ત સર્વ શ્રીસમ્પન્ન એવં મુનીશ્વર ધર્મશાદિ કે તત્ત્વોં કા સર્વદા મનનશીલ સાધકોં મેં શ્રેષ્ઠ જગદ્ગુરુ સંસાર કે લોગોં કા સન્માર્ગોપદેશ સે અન્ધકાર કો દૂરકર જ્ઞાનરૂપ પ્રકાશ કે દ્વારા સાયુજ્ય મુક્તિ પ્રદાતા, વે જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કાર્ય કલાપ સે શિથિલતા કો પ્રાપ્ત અનાદિ વૈદિક સત્ શ્રીસમ્પ્રદાય (જો સમ્પ્રદાય સમસ્ત ચારોં યુગોં મેં પ્રતિષ્ઠિત હો) ઉસકા પુનઃ ઇસ ભૂમણ્ડલ મેં પ્રવર્તન-સંવર્ધન, પ્રસારણ કરને વાલે હોંગે ।

કૃપયા યસ્ય લોકેઽસ્મિન્ જનાઃ સર્વેનિરામયાઃ ।
શ્રીરામભક્તિનિરતાઃ સદા ધર્મપરાયણાઃ ॥ ૨૫॥
અર્થ- ઉન જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કી અસીમ કૃપા સે ઇસ લોક મેં સભી જન રોગ રહિત એવં સર્વદા ધર્મપરાયણ ઔર સર્વેશ શ્રીરામચન્દ્રજી કી ભક્તિ મેં નિરત રહેંગે ।

તાદૃશસ્ય મહાબુદ્ધે યગિવર્યસ્ય સત્કવેઃ ।
ગુણાન્ કાત્સ્ન્યેન સંવક્તું કવિઃકઃક્ષમતેઽધુના ॥ ૨૬॥
અર્થ- મુનીશ્વર સુતીક્ષ્ણજી ! પૂર્વ વર્ણિત ગુણોં સે યુક્ત મહાન્ બુદ્ધિશાલી યોગિયોં મેં શ્રેષ્ઠ અનેક સદ્ ગ્રન્થરત્નોં પ્રસ્થાનત્રયોં કે આનન્દભાષ્યાદિ કે નિર્માતા જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કે સમ્પૂર્ણ ગુણોં કા વર્ણન કરને મેં કૌન કવિ ઐસા હોગા જો સમર્થ હો સકે ।

તેઽથાપ્યવતરિષ્યન્તિ ભગવન્મતકોવિદાઃ ।
સ્વયમ્ભૂપ્રમુખાઃ સર્વે મહાન્તો નિત્યસૂરયઃ ॥ ૨૭॥
ઇઙ્ગિતજ્ઞા હરેરાજ્ઞાં વહન્તઃ શિરસા મુદા ।
નાનાદેશેષુ વર્ણેષુ તત્તત્કાલેઽર્કસન્નિભાઃ ॥ ૨૮॥
અર્થ- હે સુતીક્ષ્ણજી ! જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કે અવતાર કે બાદ ભગવત્ મત સનાતન શ્રીવૈષ્ણવમત ધર્મ કો જાનને વાલે “સ્વયમ્ભૂર્નારદઃ શમ્ભુઃ કુમારઃ કપિલો મનુઃ । પ્રહ્લાદો જનકો ભીષ્મો બલિર્વૈયાસકિર્વયમ્ ॥ દ્વાદશૈતે વિજ્ઞાનિયો ધર્મ ભાગવતં ભટાઃ” અર્થાત્ ઇસ શ્રીમદ્ ભાગવતપુરાણ કે વચનાનુસાર ભાગવત ધર્મ કો તત્ત્વતઃ જાનને વાલે શ્રીસ્વયમ્ભૂબ્રહ્માજી શ્રીનારદજી શ્રીશમ્ભુજી શ્રીકુમારજી શ્રીકપિલજી શ્રીમનુજી શ્રીપ્રહ્લાદજી શ્રીજનકજી શ્રીભીષ્મજી શ્રીબલિજી શ્રીશુકમુનિજી એવં શ્રીયમજી, યે મહાભાગવત ભી ભગવાન્ શ્રીરામજી કે નિત્યપાર્ષદગણ શ્રીરામચન્દ્રજી કે ઇંગિત ઇસારે કો જાનનેવાલે આનન્દપૂર્વક શ્રીરામજી કી આજ્ઞા કા શિરોધાર્ય કર ઉસકા પૂર્ણ કરનેવાલે બારહ સૂર્ય કે સમાન દેદિવ્યમાન તેજવાલે યે બારહ મહાભાગવત ભી નાનાદેશ-અલગ અલગ સ્થાન અલગ અલગ કાલ એવં બ્રાહ્મણ ક્ષત્રિય વૈશ્ય એવં શૂદ્ર પ્રભૃતિ ભિન્ન ભિન્ન વર્ણોં મેં અવતરિત હોંગે ।

આયુષ્મન્ કૃત્તિકાયુક્તપૂર્ણિમાયાં ધનેશનૌ ।
સ્વયમ્ભૂઃ કાર્તિકસ્યાદ્ધાડનન્તાનન્દોભવિષ્યતિ ॥ ૨૯॥

અર્થ-પૂર્વ સૂચિત મહાભાગવતોં કે અવતારોં કો અલગ અલગ રૂપસે વર્ણન હેતુ મહર્ષિ શ્રી અગસ્ત્ય જી કહતે હૈં- હે આયુષ્માન્ સુતીક્ષ્ણજી! જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કે પ્રધાન શિષ્ય કે રૂપમેં સાક્ષાત્ સ્વયમ્ભૂ-શ્રીબ્રહ્માજી હી કાર્તિક માસ કી કૃતિકા નક્ષત્ર સે યુક્ત પૂર્ણમાસી તિથિ ધન લગ્ન એવં શનિવાર કે દિન મહેશપુર ઉત્તર પ્રદેશ મેં શ્રી અનન્તાનન્દ નામ સે અવતરિત હોંગે ।

યોગનિષ્ઠઃ સદા ધીમાન્ સદાચારપરાયણઃ ।
શિષ્ય આચાર્યવર્યસ્ય રામાનન્દસ્યધીમતઃ ॥ ૩૦॥
અર્થ- યે સર્વદા યોગાભ્યાસ મેં સ્થિત રહને વાલે એવં બુદ્ધિમાન્, સર્વદા સદાચાર મેં તત્પર રહને વાલે વે શ્રીઅનન્તાનન્દજી અભ્રાન્ત પ્રખર બુદ્ધિશાલી આચાર્ય પ્રવર જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કે શિષ્ય હોકર શ્રી અનન્તાનન્દાચાર્યજી કે નામ સે વિખ્યાત હોંગે ।

જાતઃ સુરસુરાનન્દો નારદો મુનિસત્તમઃ ।
વૈશાખસિતપક્ષસ્ય નવમ્યાં સ વૃષે ગુરૌ ॥ ૩૧॥
અર્થ- પ્રસિદ્ધ શ્રીસુરસુરાનન્દાચાર્યજી કે રૂપમેં મુનિયોં મેં શ્રેષ્ઠ શ્રીનારદજી હી વૈશાખ શુક્લ કી નવમી શ્રીજનકી નવમી તિથિ ગુરુવાર એવં વૃષ લગ્ન મેં (પૈખમ, લખનઊ મેં) સમવારિત હોંગે ।

શુક્રે વરુણ ભે યોગે શીલરત્નાકરો મહાન્ ।
મન્ત્રમન્ત્રાર્થસન્નિષ્ઠો ગુરુભક્તિપરાયણઃ ॥ ૩૨॥
તસ્યામેવ તુલાલગ્ને તાદૃશીન્દુરિવોગ્રધીઃ ।
શમ્ભુરેવ સુખાનન્દઃ પૂર્વાચાર્યાર્થનિષ્ઠકઃ ॥ ૩૩॥
અર્થ- શતભિષા નક્ષત્ર સે યુક્ત તુલા લગ્ન મેં વૈશાખ શુક્લ નવમી - શ્રીજાનકી નવમી કે દિન મેં શીલ કે સમુદ્ર શિષ્ય કે અજ્ઞાનરૂપ અન્ધકાર કો દૂરકર જ્ઞાનરૂપ પ્રકાશ કો પ્રદાન કરને વાલે ગુરુદેવ જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કી સેવા મેં પરાયણ ચન્દ્રમા કે સમાન તીક્ષ્ણ બુદ્ધિ વાલે ભગવાન શ્રી આનન્દભાષ્યકાર એવં પૂર્વાચાર્યોં કે સત્ સિદ્ધાન્ત મેં દૃઢ નિષ્ઠા વાલે શ્રીરામમન્ત્ર એવં અન્ય મન્ત્રાર્થોં કે વિચાર મેં સદા સંલગ્ન શ્રીશંકરજી હી શ્રીસુખાનન્દાચાર્યજી કે રૂપમેં અવતરિત હોકર પ્રસિદ્ધ હોંગે ।

વ્યતિપાતેઽનુરાધાભે શુક્રે મેષે ગુણાકરે ।
વૈશાખશુક્લપક્ષસ્ય તૃતીયાયાં મહામતિઃ ॥ ૩૪॥
કુમારોનરહરિયાનન્દો જાત ઉદારધીઃ ।
વર્ણાશ્રમકર્મનિષ્ઠઃ શુભકર્મરતઃ સદા ॥ ૩૫॥
અર્થ- શ્રીસનત્કુમારજી વૈશાખ શુક્લ તૃતીયા શુક્રવાર અનુરાધા નક્ષત્ર એવં વ્યતિપાત યોગ તથા ગુણાકર મેષ લગ્ન મેં મહાબુદ્ધિશાલી વર્ણાશ્રમ સમ્બન્ધી ધર્મ કર્મ મેં પરમનિષ્ઠ વાલે શ્રીરામજી કી આરાધના આદિ શુભ કર્મોં મેં સર્વદા લગે રહને વાલે શ્રીનરહરિયાનન્દાચાર્યજી કે રૂપમેં અવતરિત હોકર પ્રસિદ્ધ હોંગે ।

વૈશાખકૃષ્ણસપ્તમ્યાં મૂલે પરિઘસંયુતે ।

બુધે કર્કેડથકપિલોયોગાનન્દો જનિષ્યતિ ॥ ૩૬॥
અર્થ- શ્રીકપિલમુનિજી વૈશાખ કૃષ્ણ સપ્તમી મૂલ નક્ષત્ર એવં પરિઘયોગ કર્ક લગ્ન ઔર બુધવાર કો શ્રી યોગાનન્દાચાર્યજી કે રૂપમેં અવતરિત હોકર પ્રસિદ્ધ હોંગે ।

યોગનિષ્ઠો મહાયોગી સત્સેવિતપદામ્બુજઃ ।
સદાવૈષ્ણવધર્માણામુપદેશપરાયણઃ ॥ ૩૭॥
મનુઃ પીપાભિદોજાત ઉત્તરાફાલ્ગુનીયુજિ ।
પૂર્ણિમાયાં ધ્રુવે ચૈત્ર્યાં ધનવારે બુધસ્ય ચ ॥ ૩૮॥
અર્થ-શ્રીમનુજી ઉત્તરાફાલ્ગુની નક્ષત્ર ધ્રુવયોગ ધન લગ્ન મેં ચૈત્ર માસ કી પૂર્ણિમા તિથિ બુધવાર કે દિન સદા યોગ સાધના મેં રહને વાલે મહાયોગી સત્પુરુષોં સે સેવિત ચરણકમલ વાલે તથા સર્વદા શ્રીવૈષ્ણવધર્મ કે ઉપદેશ મેં તત્પર શ્રીપીપાચાર્યજી કે રૂપમેં અવતરિત હોકર પ્રસિદ્ધ હોંગે ।

નિષ્ઠા તદીયકૈડુર્યે સતસ્તસ્ય મહાત્મનઃ ।
નક્ષત્રે શશિદૈવત્યે ચૈત્રકૃષ્ણાષ્ટમી તિથૌ ॥ ૩૯॥
પ્રહ્લાદોડપિ કવિરસ્તુ કુજે સિંહે ચ શોભને ।
જાતો વેદાન્તસન્નિષ્ઠઃ ક્ષેત્રવાસરતઃ સદા ॥ ૪૦॥
અર્થ-શ્રીપ્રહ્લાદજી ભી મૃગશિરા નક્ષત્ર શોભન યોગ એવં સિંહલગ્ન મેં ચૈત્ર કૃષ્ણ અષ્ટમી મંગલવાર કો શ્રીકબીરજી કે નામ સે અવતરિત હોંગે તથા વે સદા તીર્થોં મેં નિવાસ રત રહેંગે એવં વેદાન્ત આદિ સભી શાસ્ત્રોં મેં દૃઢ નિષ્ઠા વાલે હોંગે ઔર વે જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કી સેવા મેં સર્વદા દત્તચિત્ત હોકર શ્રીરામકબીરાચાર્યજી કે નામ સે સંસાર મેં પ્રસિદ્ધ હોંગે ।

ભાવાનન્દોડથ જનકો મૂલે પરિઘસંયુતે ।
વૈશાખકૃષ્ણષષ્ઠ્યાન્તુકર્કેચન્દ્રજનિષ્યતિ ॥ ૪૧॥
અર્થ- શ્રીજનકજી મૂલ નક્ષત્ર પરિઘયોગ કર્ક લગ્ન મેં વૈશાખ કૃષ્ણ ષષ્ઠી સોમવાર કો શ્રીભાવાનન્દજી કે રૂપમેં અવતરિત હોંગે, વે મહાબુદ્ધિશાલી મહાત્મા-પરતત્ત્વ ચિન્તન મેં સંલગ્ન એવં સર્વદા સર્વેશ્વર શ્રીરામજી કી સેવા મેં તત્પર શ્રીભાવાનન્દાચાર્યજી કે નામ સે જગત મેં ખ્યાતિ પ્રાપ્ત કરેંગે ।

રામસેવાપરોનિત્યં સ મહાત્મા મહામતિઃ ।
ભીષ્મઃ સેનાભિધો નામ તુલાયાં રવિવાસરે ॥ ૪૨॥
દ્વાદશ્યાં માઘકૃષ્ણે તુ પૂર્વભાદ્રપદે ચ ભે ।
તદીયારાધનેસક્તો બ્રહ્મયોગે જનિષ્યતિ ॥ ૪૩॥
અર્થ- શ્રીભાષ્મજી પૂર્વભાદ્રપદ નક્ષત્ર બ્રહ્મયોગ તુલા લગ્ન મેં માઘકૃષ્ણપક્ષ કી દ્વાદશી એવં રવિવાર કો શ્રીસેનજી કે નામ સે અવતરિત હોંગે વે ભગવાન્ તથા ભગવદ્ભક્તોં કી સેવા મેં સદા તલ્લીન રહેંગે ઔર શ્રીસેનદાસજી કે નામ સે પ્રસિદ્ધ હોંગે ।

શ્રીમાધસ્યાસિતાષ્ટમ્યાં વૃશ્ચિકે શનિવાસરે ।
ધનાભિધોવલિઃ સાક્ષાત્પૂર્વાષાઢયુતે શિવે ॥ ૪૪॥
વરો ભક્તિમતાં જાતસ્તદીયારાધને રતઃ ।
સદાચારપરો ધીમાન્ ગુરુપાદામ્બુજાર્ચકઃ ॥ ૪૫॥
અર્થ-સાક્ષાત્ શ્રીબલિજી હી પૂર્વાષાઢા નક્ષત્ર શિવયોગ એવં વૃશ્ચિક લગ્ન મેં માઘકૃષ્ણ અષ્ટમી શવિવાર કો શ્રીધનાજી કે નામ સે અવતરિત હોંગે વે બુદ્ધિમાન્ ભક્તિમાન્ પુરુષોં મેં શ્રેષ્ઠ ભગવદ્ભક્તોં કી આરાધના સેવા કરને મેં સદા તત્પર સદાચારોં કે પાલન મેં સદા નિરત એવં ગુરુદેવ જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કે શ્રીચરણકમલોં કે આરાધન કરનેવાલે હોંગે તથા શ્રીધનાદાસજી ઇસ નામ સે લોક પ્રસિદ્ધ હોંગે ।

તત્ત્વજ્ઞો ગાલવાનન્દો જાત એકાદશીતિથૌ ।
ચૈત્રે વૈયાસકિશ્ચન્દ્રે કૃષ્ણે લગ્ને વૃષે શુભે ॥ ૪૬॥
સર્વદાજ્ઞાનનિષ્ઠોઽયમુપદેશપરાયણઃ ।
વેદવેદાન્તનિરતો મહાયોગી મહામતિઃ ॥ ૪૭॥
અર્થ- શ્રીરામતત્ત્વ કો જાનને વાલે શ્રીવ્યાસનન્દન શુકમુનિજી શુભયોગ વૃષ લગ્ન ચૈત્ર કૃષ્ણપક્ષ કે એકાદશી તિથિ સોમવાર કો શ્રીગાલવાનન્દજી કે રૂપમેં અવતરિત હોંગે, વે મહાયોગી મહાબુદ્ધિ વાલે એવં વેદ તથા વેદાન્ત મેં રત ઔર તત્ત્વ જ્ઞાનનિષ્ઠ એવં સર્વદા જીવોં કો શ્રીરામતત્ત્વ કા ઉપદેશ કરને મેં તત્પર રહેંગે એવં શ્રીગાલવાનન્દાચાર્યજી કે રૂપમેં જગદ્ પ્રસિદ્ધ હોંગે ।

ચૈત્રશુક્લદ્વિતીયાયાં શુક્રે મેષેઽથ હર્ષણે ।
યમ એવ રમાદાસસ્ત્વાષ્ટ્રે પ્રાદુર્ભવિષ્યતિ ॥ ૪૮॥
પાલનં વૈષ્ણવાજ્ઞાનાં કુર્વન્નિત્યમતન્દ્રિતઃ ।
ધર્મમેવાચરલ્લોકે ધર્માધીશ ઉદારધીઃ ॥ ૪૯॥
અર્થ- શ્રીયમરાજજી ચિત્રા નક્ષત્ર હર્ષણ યોગ મેષ લગ્ન મેં ચૈત્ર શુક્લ દ્વિતીયા શુક્રવાર કો શ્રીરમાદાસજી કે રૂપમેં અવતરિત હોંગે, વે ઉદાર બુદ્ધિવાલે શ્રીરમાદાસજી અતિ સાવધાની સે આલસ્ય રહિત હોકર શ્રીવૈષ્ણવાચાર્ય ગુરુદેવ જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કી આજ્ઞાઓં કા પાલન કરતે હુયે સર્વેશ શ્રીરામજી કી આરાધના તથા શ્રીવૈષ્ણવધર્મ પાલન એવં સન્તોં કી આરાધના કર શ્રીરમાદાસ-રૈદાસ યા રવિદાસજી આદિ નામોં સે સંસાર મેં પ્રસિદ્ધ હોંગે ।

ચૈત્ર શુક્લત્રયોદશ્યાં ગુરૌ કર્કે ધ્રુવાન્વિતે ।
ઉત્તરાફાલ્ગુની સંજ્ઞે જાતા પદ્માવતી સતી ॥ ૫૦॥
શ્રીમદાચાર્યસન્નિષ્ઠા સા પદ્મવાપરા સદા ।
ધર્મજ્ઞા ધર્મનિરતા ગુરુભક્તિ પરાયણા ॥ ૫૧॥

અર્થ- ઉત્તરા ફાલ્ગુની નક્ષત્ર ધ્રુવયોગ કર્ક લગ્ન મેં ચૈત્રશુક્લ ત્રયોદશી ગુરુવાર કો શ્રીપદ્માવતીજી અબ તરિત હોંગી, વે જગદાચાર્યશ્રી મેં દૃઢનિષ્ઠા વાલી ધર્મતત્ત્વ કો જાનને વાલી શ્રીવૈષ્ણવધર્મ મેં સર્વદા તત્પર એવં સર્વદા ગુરુભક્તિ પરાયણતા કે કારણ દૂસરી પદ્માજી કે સમાન પ્રસિદ્ધ હોંગી ।

એવમેતાદૃશૈસ્તૈસ્તૈઃ શિષ્યૈદ્વાદશભિર્મહાન્ ।
શોભિષ્યત્યર્ચિતોદેવ્યાપદાવવ્યા ચ સન્તતમ્ ॥ ૫૨॥
અર્થ- ઇસપ્રકાર બ્રહ્મા આદિ દેવોં સે ઉત્પન્ન ઉન-ઉન શ્રી અનન્તાનન્દાચાર્યજી આદિ બારહ મહાભાગવતોં એવં શ્રીપદ્માવતીજી આદિ અન્ય અનેક સાધક શ્રીવૈષ્ણવ સમુદાય સે સર્વદા પૂજિત સેવિત હોકર શ્રીસમ્પ્રદાય કે મહાન પ્રધાન આચાર્ય જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી સતત શોભિત હોંગે ।

શ્રીમાનાચાર્યવર્યોઽયં રામાનન્દો મહામતિઃ ।
શિષ્યોપશિષ્યૈરન્યૈશ્ચ શોભિતોઽહર્દિવં ભુવિ ॥ ૫૩॥
અર્થ- મહાન્ બુદ્ધિ વાલે શ્રીમાન્ સ્વામી રામાનન્દાચાર્યજી જો કિ સભી આચાર્યોં મેં શ્રેષ્ઠ હૈં પૃથ્વી પર શિષ્યોં એવં ઉપ-શિષ્યોં તથા અન્યોં કે સાથ દિન-રાત શોભિત હોંગે ।

પૂજ્યો ધ્યેયશ્ચ જગતાં રામરૂપો જગદ્ગુરુઃ ।
હેતુઃ કલ્યાણમાર્ગસ્ય શુભદોજ્ઞાનદોઽનિશમ્ ॥ ૫૪॥
અર્થ- “રામાનન્દઃ સ્વયં રામઃ પ્રાદુર્ભૂતો મહીતલે” ઇસ વૈશ્વાનરસંહિતા કે વચનાનુસાર સાક્ષાત્ શ્રીરામજી કે અવતાર જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી સર્વેશ શ્રીરામચન્દ્રજી કે સમાન હી કલ્યાણ માર્ગ સાયુજ્ય મુક્તિ કે કારણ એવં નિરન્તર શુભદ-વેદ વેદાન્તાદિ કા આનન્દભાષ્યોં દ્વારા તત્ત્વજ્ઞાન કે ઉપદેશ દેનેવાલે ઔર સંસાર મેં સાધકોં કે ધ્યેય જ્ઞેય એવં પૂજ્ય કે રૂપમેં પ્રસિદ્ધ હોંગે ।

યસ્ય દર્શનમાત્રેણ સ્મરણેન સદા ક્ષિતૌ ।
નામ વ્યાહરણાદ્વીના નરા મુક્તા ન સંશયઃ ॥ ૫૫॥
અર્થ- ઇસ પૃથ્વી મેં ઉન શ્રીરામરૂપ જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કા સદા દર્શનમાત્ર સે યા સ્મરણ માત્ર સે અથવા નામ લેને માત્ર સે હીન-પાપાચાર પરાયણ મનુષ્યવર્ગ મુક્ત હો જાયેંગે ઇસમેં સંશય કા સ્થાન નહીં ।

યદીયમતમાલમ્બ્ય મન્ત્રમન્ત્રાર્થભૂષિતમ્ ।
ભૂષ્યતે ભૂરિયં લોકૈ ર્જિતૈર્મુનિવૃત્તિભિઃ ॥ ૫૬॥
અર્થ- જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી સે પ્રચારિત-પ્રસારિત સનાતન વૈદિક વિશિષ્ટાદ્વૈત મત જો કિ વેદ મન્ત્રોં એવં વાસ્તવિક મન્ત્રાર્થોં સે વિભૂષિત હૈ ઉસકા આલમ્બન-આશ્રય લેકર મુનિવૃત્તિ વાસ્તવિક તત્ત્વોં કે મનનશીલ આચરણ વાલોં સે સુશોભિત લોકોં સે યહ ભારત ભૂમિ ભૂષિત હોંગી ।

શરચન્દ્રાયતે લોકે કીર્તિર્યસ્ય મહાત્મનઃ ।
વિશદા પાવની પુણ્યા શ્રૃણ્વતાં પાપનાશિની ॥ ૫૭॥

અર્થ- ઉન મહામના જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કી સારે સંસાર કો ધવલિત કર દેનેવાલી પાપોં કા નાશ કરનેવાલી અતિ ઉજ્જ્વલ પવિત્ર કીર્તિ શ્રવણ કરને વાલોં કે પાપોં કા નાશ કરેગી એવં શરદ કાલ કે ચન્દ્રમા કે સમાન સભી કો આનન્દ દેનેવાલી હોગી ।

હરિભક્તિપ્રદા નૃણાં તથા જ્ઞાનપ્રકાશિની ।
મોહાન્ધકારસઙ્ઘપ્રધ્વંસિની શુભદાયિની ॥ ૫૮॥
અર્થ- એવં વહ આચાર્ય શ્રી કી કીર્તિ સાધક મનુષ્યોં કો શ્રીરામચન્દ્રજી કી ભક્તિ કો પ્રદાન કરનેવાલી તથા જ્ઞાન કા પ્રકાશ કરનેવાલી એવં મોહરૂપ અન્ધકાર કે સમૂહ કો સમૂલ નાશ કરનેવાલી ઔર કલ્યાણ કો પ્રદાન કરનેવાલી હોગી ।

સ એષ ભગવદ્રૂપો ધર્મો વિગ્રહવાનિવ ।
દ્વિષતાનિહ દુર્ધર્ષઃ સેવનીયઃ સતાં સદા ॥ ૫૯॥
અર્થ-'તમકાગ્ચનસંકાશો રામાનન્દઃ સ્વયં હરિઃ" "પારં કર્તું હિ ધર્માત્મા રામાનન્દઃ સ્વયં સ્વભૂઃ" "રામાનન્દઃ સ્વયં રામઃ પ્રાદુર્ભૂતો મહીતલે" ઇત્યાદિ વૈશ્વાનર પાગ્ચરાત્રાગમ સે બોધિત ઇસ ભૂમણ્ડલ મેં પ્રખ્યાત સાક્ષાત્ શ્રીરામજી કે અવતાર જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી હૈં અતઃ વે "રામો વિગ્રહવાન્ ધર્મઃ" સર્વેશ્વર શ્રીરામજી સાક્ષાત્ ધર્મ શરીર વાલે હૈં યાની ધર્મ હી શ્રીરામજી કા શ્રી વિગ્રહ-શરીર હૈ, ઇસ મહર્ષિ વચનાનુસાર ધર્મ વિગ્રહ રૂપ શ્રીરામજી કે અવતાર જગદાચાર્યજી ભી ધર્મ વિગ્રહ શરીર વાલે હી હૈં અતઃ શ્રીદશરથનન્દનજી કે સમાન ભગવાન શ્રી આનન્દભાષ્યકાર ભી ઇસ સંસાર મેં અનાદિ વૈદિક વિશિષ્ટાદ્વૈત સિદ્ધાન્ત વિરોધિયોં કે લિયે દુર્ધર્ષ અદમ્ય અપરાજિત એવં સદ્ધર્મ સત્કર્મ સાધનાનન્ય સજ્જન પુરુષોં કે લિયે સદા સેવનીયતયા પ્રસિદ્ધ હોંગે ।

તજ્જન્મમાસર્ક્ષતિથૌ તદીયૈસ્તદીયજન્મોત્સવમુત્સવોત્સુકૈઃ ।
વિધેયમેવમ્પ્રતિવર્ષમુત્તમંવિધાનવિજ્ઞૈર્વિધિના હિ વૈષ્ણવૈઃ ॥ ૬૦॥
અર્થ-'આચાર્યદેવોભવ" ઇસ વેદ વચન કે અનુસાર અપને આરાધ્ય ઇષ્ટ દેવ કે સમાન હી અપને સમ્પ્રદાય કે પ્રધાન આચાર્યજી કા પ્રાકટ્યોત્સવ વિશેષ સમારોહ કે સાથ મનાને કા શાસ્ત્રીય વિધાન હૈ અતઃ શ્રીવૈષ્ણવોં કો શ્રીઆનન્દભાષ્યકારજી કી અવતાર તિથિ માઘકૃષ્ણ સપ્તમી કો આચાર્યજી કા અવતારોત્સવ વિશેષ ઉત્સાહ કે સાથ પૂજાવિધિ મેં નિપુણ શ્રીવૈષ્ણવ સે સવિધિ પૂજા સમ્પાદન કરવા કર શ્રીરામાનન્દીય શ્રીવૈષ્ણવોં કો પ્રતિ વર્ષ જગદાચાર્યશ્રી કે અવતાર માસ પક્ષ નક્ષત્ર યુક્ત તિથિ કે દિન ઉત્તમ પ્રકાર સે આચાર્યજી કા અવતારોત્સવ સમ્પન્ન કરના ચાહિયે ।

પૂજોપહારૈરુચિરૈર્યથોચિતં દેવં સમભ્યર્ચ્યસશિષ્યસઙ્ગમ્ ।
વાદ્યૈર્મૃદઙ્ગાદિભિરદ્ભુતૈઃ પરૈર્નૃત્યૈસ્તથાગીતવરૈઃ પ્રસાદયેત્ ॥ ૬૧॥
અર્થ- આચાર્ય શ્રી કી દેશકાલાનુસાર યથોપલબ્ધ પૂજા કે સામગ્રી સે શ્રીઅનન્તાનન્દાચાર્યજી આદિ બારહ શિષ્ય સમૂહોં કે સાથ આગે બતાયે વિધિ કે અનુસાર, ભગવાન આનન્દભાષ્યકાર જી કી પૂજા કરકે મૃદંગ આદિ અદ્ભુત

શ્રેષ્ઠ વાદ્યોં શાસ્ત્રીય મર્યાદા યુક્ત નૃત્ય એવં આચાર્ય કીર્તિ બોધન પરક શ્રેષ્ઠ ગીત-શ્લોક પાઠ સુન્દર સ્તુતિ આચાર્યમહિમ્નસ્તવ કે ગાનોં સે આચાર્ય શ્રી કો પ્રસન્ન કરેં ।

તદીયજન્મોત્સવસત્કથાભિસ્તત્તોષહેતુસ્તુતિભિસ્તથૈવ ।
અન્યૈસ્તદીયાચરિતૈવ્રતાદિભિર્નિસ્તન્દ્રિરેવઙ્ગુરુભક્તિતત્પરઃ ॥ ૬૨॥
અર્થ- જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કી આરાધના મેં તત્પર શ્રીવૈષ્ણવોં કો નિદ્રા-આલસ્ય સે રહિત હોકર કે ભગવાન શ્રીઆનન્દભાષ્યકાર જી કે જન્મ-અવતાર સમ્બન્ધી સત્કથા સે એવં આપકે તોષ કે કારણભૂત સુન્દર સ્તુતિયોં સે તથા આચાર્ય શ્રી સે આચરિત વ્રતોં કે આચરણ સે ઔર આવાર્યજી સે ઉપદિષ્ટ જ્ઞાન કે શ્રવણ સે એવં આપકી દિગ્વિજય યાત્રા વ તીર્થાટનાદિ કી વાર્તા કે શ્રવણ સે આચાર્યશ્રી કો સન્તુષ્ટ કરેં ।

એવં સ કુર્વન્ વિધિતસ્તદર્ચનં તત્તોષહેતુઞ્ચ મહોત્સવં બુધઃ ।
નિરાલસોભક્તિયુતોલભેતસ્વાભીષ્ટસિદ્ધિં મહતીં ન સંશયઃ ॥ ૬૩॥
અર્થ- પૂર્વોક્ત વિધાન સે આચાર્યજી કી આરાધના કરને વાલા બુદ્ધિશાલી આરાધક ભક્તિ યુત એવં આલસ્ય રહિત હોકર કે શ્રી આનન્દભાષ્યકારજી કા સન્તોષ કા હેતુ ઉનકી સવિધિ અર્ચના તથા મહોત્સવ કો કરને સે બડ઼ી અભિલષિત સિદ્ધિ કો પ્રાપ્ત કરલેગા ઇસમેં સંશય નહીં હૈ ।

નિશમ્ય તદ્વાક્યમથોમહાત્મનોમુનેઃ પ્રહૃષ્ટઃ કલશોદ્ભવસ્ય ।
મુનિઃસુતીક્ષ્ણઃ સસુતીક્ષ્ણબુદ્ધિર્વિધિઞ્ચપ્રષ્ટા હિ તદર્ચને પુનઃ ॥ ૬૪॥
અર્થ- કુમ્ભ સે ઉદ્ભૂત મહાન્ આત્મા વાલે મુનીશ્વર શ્રીઅગસ્ત્યજી કે પૂર્વોક્ત શ્રીઆચાર્યજી કે અવતાર એવં પૂજન સમ્બન્ધી વચનોં કો સુનને કે બાદ તીક્ષ્ણ બુદ્ધિ વાલે મુની શ્રીસુતીક્ષ્ણજી અતિ પ્રસન્ન હુયે, અનન્તર જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કે પૂજા કા વિધાન જાનને કે લિયે વિનમ્રભાવ સે પ્રશ્ન કિયે ।

ઇતિ શ્રીમદ્ મૂલ અગસ્ત્યસંહિતાયામગસ્ત્યસુતીક્ષ્ણસંવાદે ભવિષ્યખણ્ડે શ્રીરામાનન્દાચાર્યાવતારોપાખ્યાનં નામ દ્વાત્રિંશદુત્તરશતતમોઽધ્યાયઃ ॥ ૧૩૨॥

તૃતીયોઽધ્યાયઃ

તજ્જન્મ પાવનં પુણ્યં કથિતં પરમં ત્વયા ।
તદર્ચનવિધિં મહ્યં વક્તુમર્હસ્યથાધુના ॥ ૧॥
અર્થ - શ્રીઅગસ્ત્યજી સે શ્રીસુતીક્ષ્ણજી સાદર નિવેદન કરતે હૈં- હે મુનીશ્વર ! આપને અનુગ્રહ કરકે, જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કા પરમ પવિત્ર એવં પરમ પુણ્ય કો બઢ઼ાને વાલા અવતાર સમ્બન્ધી કથા કા વર્ણન કિયા, અબ ઉન આચાર્યશ્રી કે અર્ચન પૂજા કી વિધિ કો ભી મુઝ પર અનુકમ્પા કર ઉપદેશ કરેં ।

જગતામુપકર્તા ત્વં દયાલુર્ધીમતામ્વરઃ ।
સમભ્યર્ચ્ય જના યેનાચાર્યં શ્રેયઃ સમાપ્નુયુઃ ॥ ૨॥

અર્થ- કારણ કિ આપ બુદ્ધિમાનોં મેં શ્રેષ્ઠ હૈં તથા જગત્ કા ઉપકાર કરને વાલે હૈ એવં દયાલુ હૈં ઇસલિયે જિસ વિધાન સે આચાર્ય ચરણ કી પૂજા કરકે સાધકજન શ્રેયઃ સાયુજ્ય મુક્તિ કો પ્રાપ્ત કર સકેં ઉસ વિધાન કા ઉપદેશ કરેં ।

શ્રૂયતામિતિ ચામન્ત્ર્ય કથયિષ્યતિ કુમ્ભજઃ ।
અમ્બુજં બત્તુલાકારં દ્વાદશદલસંયુતમ્ ॥ ૩॥
સુવ્યક્તં તૈર્દલૈર્વ્યક્તૈર્દર્શનીયં સુશોભનમ્ ।
તન્મધ્યે કર્ણિકાયાન્તુ યન્ત્રષટ્કોણમાલિખેત્ ॥ ૪॥
અર્થ- ઇસકે બાદ શ્રીઅગસ્ત્યજી ને સુતીક્ષ્ણજી સે કહા કિ અબ આપ ઉસ વિધિ કો સુનિયે, પહલે ૧૨ દલ વાલા કમલ ગોલાકાર બનાવેં । ઉન દલોં કો દેખને યોગ્ય એવં સુન્દર શોભાયમાન પ્રકટ કરેં (બનાવેં) ઉસકે બીચ મેં કર્ણિકા કે ઊપર ષટ્કોણ કા યન્ત્ર લિખેં ।

તત્રાચાર્યવરં દેવં રામાનન્દમુદારધીઃ ।
વિન્યસેત્ સાઙ્ગમર્કાભં તં દિવ્યગુણશાલિનમ્ ॥ ૫॥
અર્થ- ઉદાર બુદ્ધિ વાલે આચાર્ય શ્રી કે પૂજક વ્યક્તિ કો ઉસ કમલ દલ કે મધ્યેસ્થિત છઃ કોણ વાલે યન્ત્ર કે બીચ મેં દયા દાક્ષિણ્યાદિ અનેક દિવ્યગુણોં સે સુશોભિત સૂર્યદેવ કે સમાન પ્રકાશ વાલે અંગ શ્રીઅનન્તાનન્દાચાર્ય જી પ્રભૃતિ બારહ શિષ્યોં કે સાથ આચાર્ય પ્રવર દિવ્ય સર્વગુણગણોં સે અલંકૃત જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કો સ્થાપિત કરેં ।

સપૂર્વદિશમારભ્ય દલેષુ ક્રમશો ન્યસેત્ ।
અનન્તાનન્દમુખ્યાંસ્તાન્ દ્વાદશાદિત્યસન્નિભાન્ ॥ ૬॥
અર્થ- આરાધક પુરુષ મધ્ય મેં આચાર્યશ્રી કો પધારને કે બાદ પૂર્વ દિશા કે ક્રમાનુસાર બારહ સૂર્ય કે સમાન દિવ્ય તેજ સે લોકોપકારક મુખ્ય શિષ્ય શ્રીઅનન્તાનન્દાચાર્ય જી કે સાથ કમલ કે એક એક કેશર પર અન્ય ગ્યારહ શિષ્યોં કો ભી પધરાવે ।

યન્ત્રમેવં સુસમ્પાદ્ય તદર્ધનપરાયણઃ ।
પૂજયેત્તત્ર તાન્સર્વાનર્ઘ્યપાદ્યાદિભિર્વરૈઃ ॥ ૭॥
પૂજોપહારૈઃ સકલૈર્ભક્ત્યા પરમયાયુતઃ ।
એકાગ્રમાનસો ભૂત્વા તમેવ મનસા સ્મરન્ ॥ ૮॥
અર્થ-પૂર્વ મેં વર્ણિત ક્રમ સે પૂજા યન્ત્ર કો અચ્છી તરહ સે તૈયાર કરકે આરાધના કરને વાલે વ્યક્તિ કો પરમ ભક્તિ સે યુક્ત હોકર મનકો એકાગ્ર કરકે અપને આરાધ્ય જગદાચાર્ય શ્રી કે પૂજન મેં તત્પર હો ઉન્હીં આચાર્ય શ્રી કો મન સે સ્મરણ કરતા હુઆ ઉસ યન્ત્ર મેં સભી દ્વાદશ શિષ્યોં કે સહિત શ્રી આનન્દભાષ્યકાર જી કા સમ્પૂર્ણ પાદ્ય અર્ઘ્ય આદિ શ્રેષ્ઠ ષોડશોપચાર સાધનોં ૧- આવાહન ૨-આસન ૩-પાદ્ય ૪-અર્ઘ્ય ૫- આચમનીય ૬-સ્નાન ૭-વસ્ત્ર

૮-યજ્ઞોપવીત ૯ ગન્ધ ૧૦-પુષ્પ ૧૧-ધૂપ ૧૨-દીપ ૧૩-નૈવેદ્ય ૧૪-નિરાજ ૧૫ પુષ્પાઞ્જલિ ૧૬-પ્રદક્ષિણા નમસ્કારોં સે પૂજન કરના ચાહિયે ।

નમઃ આચાર્યવર્યાય રામાનન્દાય ધીમતે ।
મોક્ષમાર્ગપ્રકાશાય ચતુર્વર્ગ પ્રદાય ચ ॥ ૯॥
અર્થ- અનન્તર પૂજક કો સભી આચાર્યોં મેં શ્રેષ્ઠ, બુદ્ધિશાલી એવં સાયુજ્ય મોક્ષ કે માર્ગ કો પ્રકાશિત કરનેવાલે તથા ધર્મ અર્થ કામ એવં સાયુજ્ય મોક્ષરૂપ ચારોં પુરુષાર્થોં કો પ્રદાન કરને વાલે શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કો સાદર નમસ્કાર હૈ ।

ઇતિમન્ત્રવિધાનેન સમર્ચેદ્વિધિનાર્ચકઃ ।
અર્ઘ્યપાદ્યાદિભિસ્તૈસ્તૈર્ગન્ધપુષ્પાક્ષતૈઃ ફલૈઃ ॥ ૧૦॥
નૈવેદ્યૈરુત્તમૈઃ શ્રેષ્ઠઃષડ્રસૈઃ સુમનોહરૈઃ ।
તામ્બુલૈર્દક્ષિણાભિસ્તં તોષયેન્નૃત્યગીતિભિઃ ॥ ૧૧॥
અર્થ- આચાર્યશ્રી કી આરાધના કરને વાલા સાધક ઊપર બતાયે અનુસાર “ઓં નમઃ આચાર્યવર્યાય શ્રીરામાનન્દાચાર્યાય” ઇસ મન્ત્ર સે પાદ્ય અર્ઘ્ય ગન્ધ પુષ્પ અક્ષત ફલ છરસ યુક્ત મનોહર ઉત્તમ નૈવેદ્ય તામ્બુલ એવં દક્ષિણા આદિ ઉન ઉન ઉત્તમ સામગ્રિયોં સે સવિધિ ઉન જગદાચાર્ય શ્રી કા પૂજન કરે અનન્તર નૃત્ય ગાન સ્તુતિ કવચ પ્રભૃતિ કી પાઠ પ્રાર્થના આદિ સે ઉહેં સન્તુષ્ટ કરેં ।

એવં દલેષુ શિષ્યાંસ્તાન્ પૂજયેદમલાત્મના ।
પ્રણવાદિચતુર્થ્યન્તનામમન્ત્રૈર્વિધાનતઃ ॥ ૧૨॥
અર્થ- ઇસ પ્રકાર કમલ કે દલોં મેં સ્થિત ઉન સભી મહાત્માઓં કા પૂજન ચતુર્થાન્ત નામ રૂપ પ્રણવાદિ મન્ત્રોં સે વિધિ પૂર્વક પૂજા કરેં । જૈસે- (ઓં નમો અનન્તાનન્દાય) અથવા (અંઅનન્તાનન્દાય નમઃ) ।

સ્તુવીત સ્તુતિભિર્દેવં સશિષ્યં ભક્તિતત્પરઃ ।
જ્ઞાનવિજ્ઞાનદીપં તમુદારયશસં પ્રભુમ્ ॥ ૧૩॥
અર્થ-પૂજા વિધાન સમ્પન્ન હો જાને પર સાધક અતિ ભક્તિ ભાવના સે જ્ઞાન એવં વિજ્ઞાન કો પ્રકાશિત કરનેવાલે સર્વ સમર્થ દીપ સ્વરૂપ તથા ઉદાર હૃદય વાલે એવં યશસ્વી દેવ જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કી સભી બારહ શિષ્યોં કી સ્તુતિ કરેં ।

જગદ્ગુરો નમસ્તેઽસ્તુ હરયે વિશ્વબન્ધવે ।
મોક્ષમાર્ગપ્રકાશાય પ્રણતાર્તિહરાય તે ॥ ૧૪॥
અર્થ-હે જગત્ કે ગુરુજી ! હે સર્વપાપ કો હરણ કરને વાલે ! હે વિશ્વ કે હિત કરનેવાલે ! હે સાયુજ્ય મોક્ષ કે માર્ગ કા પ્રકાશક ! હે શરણ મેં આયે જીવોં કે દુઃખોં કા નાશ કરનેવાલે ! આપકો ઇસ સેવક કા નમસ્કાર-સાદર દણ્ડવત્ પ્રણામ હૈ, વહ સ્વીકાર કરેં ।

સ પાર્ષદાય સાઙ્ગાય સદા પાવનકીર્તયે ।

નમસ્તેઽગાધબોધાય પ્રણતાભીષ્ટદાયિને ॥ ૧૫॥
અર્થ- શ્રીઅનન્તાનન્દાચાર્યજી આદિ પાર્ષદોં તથા ઉપાચાર્ય દ્વારાચાર્ય પ્રભૃતિ અંગોં કે સાથ સદા વિરાજમાન એવં લોગોં કો પવિત્ર કરનેવાલી કીર્તિ વાલે તથા અગાધ તત્ત્વબોધ વાલે ઔર પ્રણત-શરણ મેં આયે જનોં કો અભીષ્ટ પદાર્થ દેનેવાલે હે અનન્ત મહાપુરુષ ! આચાર્ય પ્રવર ! આપકો સાદર નમસ્કાર હૈ ।

સત્યવ્રતાય શાન્તાય દાન્તાય જગદાત્મને ।
નમોઽનન્તાય મહતે નિર્જિતાશેષવિદ્વિષે ॥ ૧૬॥
અર્થ- મન બુદ્ધિ અહંકાર એવં ચિત્ત ઇન ચારોં કો વશ મેં રખકર સાધના મેં વ્યાવૃત શાન્ત સ્વરૂપ એવં ઇન્દ્રિયોં કો વશ મેં રખકર કાર્યદક્ષ તથા સત્ય વ્રત ઔર જગત્ કે આત્મા સ્વરૂપ એવં અનન્ત રૂપસે સ્થિત હોકર સર્વજન પૂજનીયતા કો પ્રાપ્ત તથા સનાતન શ્રીવૈષ્ણવધર્મ કે વિરોધી સમસ્ત વ્યક્તિયોં કો જિતને વાલે આનન્દભાષ્યકાર આચાર્ય શ્રી કો અનેક બખર સાદર નમન હૈ ।

વિધૃતજ્ઞાનમુદ્રાય યોગિને યોગશાલિને ।
નમસ્તેઽસ્તુ દયાસિન્ધો જગજ્જન્માદિહેતવે ॥ ૧૭॥
અર્થ- જ્ઞાનમુદ્રા ધારણ કર યોગ સાધના મેં તલ્લીન એવં પારમાર્થિક યોગ સાધના સે સુશોભિત સંસાર કે જન્મ સ્થિતિ એવં સંહાર કે કારણરૂપ હે દયા કે સમુદ્ર સ્વરૂપ આચાર્ય પ્રવર આપકો સાદર વન્દન હૈ ।

ભીમે ભવાર્ણવેઽનન્યઃ શરણઃ પતિતઃ પ્રભો ।
પાદપદ્મદ્વયં તેઽહં વ્રજામિ શરણં સદા ॥ ૧૮॥
અર્થ- હે સર્વજનોદ્ધારણ સમર્થ આચાર્ય પ્રવર ! મૈં ભયંકર સંસાર સ્વરૂપ સમુદ્ર મેં પડ઼ા હુઆ હૂઁ, મેરા આપકો છોડ઼ અન્ય કોઇ ભી રક્ષક નહીં હૈ ઇસલિયે મૈં આપકે શ્રીચરણકમલોં કા શરણ ગ્રહણ કરતા હૂઁ । શરણાગત કો સર્વદા કે લિયે અભય પ્રદાન કરનેવાલે પ્રભો ! મેરી રક્ષા કરેં ।

ઇત્યભિષ્ટૂય તં ધીમાન્ દદ્યાત્પુષ્પાઞ્જલિં મુદા ।
પ્રણમેદ્દણ્ડવદ્ભૂમૌ સાષ્ટાઙ્ગં વિધિવત્તતઃ ॥ ૧૯॥
અર્થ- બુદ્ધિમાન્ સાધક કો પૂર્વોક્ત પ્રકાર સે પ્રસન્નતા પૂર્વક આચાર્યશ્રી કી સ્તુતિ કરકે આચાર્ય શ્રી કે શ્રીચરણોં મેં પુષ્પાઞ્જલિ અર્પિત કરના ચાહિયે ।

અથજન્મકથાન્ તસ્ય શ્રૃણુયાત્ પાપનાશિનીમ્ ।
ગદતાં શ્રૃણ્વતામાશુ વિશદાં તાં શુભપ્રદામ્ ॥ ૨૦॥
અર્થ- આચાર્ય શ્રી કો દણ્ડવત્ પ્રણામ કરને કે બાદ કહને વાલે એવં સુનને વાલે દોનોં કે હી પાપોં કા નાશ કરનેવાલી એવં શીઘ્ર હી શુભ ફલોં કો પ્રદાન કરનેવાલી જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કી વિવિધ પ્રકાર કી વિશદ્ અવતાર કથાઓં કો સાવધાન હોકર સુને ।

એવં મુને ત્વં જાનીહિ તદર્ચનવિધિં મહત્ ।
લોકેઽનેન વિધાનેન તમભ્યર્ચ્યમહામુનીમ્ ॥ ૨૧॥

પ્રાપ્સ્યન્તિ ચ ક્ષિતૌલોકાવાચ્છિતાર્થમસંશયમ્ ।
નરાસ્તદ્ભાવનાયુક્તાઃ પ્રણતાવિશદાશયાઃ ॥ ૨૨॥
અર્થ- હે મુનિજી ! જગદાચાર્ય શ્રી કે મહાન્ પૂજન વિધિ કો પૂર્વોક્ત પ્રકાર સે જાનેં, લોક મેં નમ્ર એવં ભક્તિ ભાવયુક્ત સ્વચ્છ અન્તઃકરણ વાલે સાધકજન પૂર્વ વર્ણિત વિધાન કે અનુસાર ઉન મહાપુરુષ શ્રીરામરૂપ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કા પૂજન કર અભિવાઞ્છિત ફલ કો પ્રાપ્ત કરેંગે ઇસમેં સંશય નહીં હૈ ।

મુને સ ભગવાનિત્થં સુતીક્ષ્ણ જગદીશ્વરઃ ।
સત્યસન્ધોહરિર્જાતો વિધાસ્યતિ શુભં નૃણામ્ ॥ ૨૩॥
અર્થ- હે સુતીક્ષ્ણ મુનિજી ! સત્ય પ્રતિજ્ઞા વાલે ભક્તોં કે દુઃખોં કો અપહરણ કરને વાલે જગદીશ્વર વે ભગવાન્ શ્રીરામજી પૂર્વ કથિત પ્રકાર સે પાર્ષદોં કે સાથ અવતાર લેકર સંસાર કે મનુષ્યોં કા કલ્યાણ કરેંગે ।

ચાર્વાકાદિમતારૂઢાન્ વહુધાદુર્મતીન્ કલૌ ।
કરિષ્યતિ નરાન્ જિત્વા રામભક્તિપરાયણાન્ ॥ ૨૪॥
અર્થ- વે આચાર્ય શ્રી કલિયુગ કે પ્રતાપ સે પથ ભ્રષ્ટજનોં કો કલિયુગ મેં ભી ચાર્વાક, બૌધ આદિ નાસ્તિક મત મેં સ્થિત દુર્મતિ વાલે જનોં કો શાસ્ત્રાર્થ સે સત્ યુક્તિ સે મન્ત્ર શક્તિ સે - સિદ્ધિ ચમત્કૃતિ આદિ અનેક ઉપાયોં સે જીતકર સનાતન શ્રીવૈષ્ણવ ધર્માનુકૂલ કરકે ઉન સભી કો શ્રીરામભક્તિ પરાયણ કર દેંગે ।

યત્પ્રતાપવશાદેવભવિષ્યન્તિ કલૌનરાઃ ।
ધર્મનિષ્ઠાસ્તપોનિષ્ઠામોક્ષમાર્ગરતાઃ સદા ॥ ૨૫॥
અર્થ-ભયાવહ કલિયુગ મેં ભી ઉન જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કે પ્રબલ પ્રતાપ કે કારણ નર સદા ધર્મનિષ્ઠ તપનિષ્ઠ એવં સાયુજ્ય મોક્ષ કે માર્ગ મેં નિરત હોંગે ।

તસ્મિન્ મહીતલં યાતે નૃણાં કિં વર્ણયામ્યહમ્ ।
ભાગ્યં સાક્ષાદ્ધરૌપ્રીતેસચ્ચિદાનન્દવિગ્રહે ॥ ૨૬॥
અર્થ- મુનીશ્વર સુતીક્ષ્ણ ! સત્ ચિત્ એવં આનન્દ વિગ્રહ વાલે ભક્તોં કે દુઃખોં કો હરણ કરનેવાલે સાક્ષાત્ શ્રીરામચન્દ્રજી કે પૃથિવી મેં શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કે રૂપમેં અવતરિત હોને પર મનુષ્યોં કે ભાગ્ય કા વર્ણન મૈં ક્યા કરૂં અર્થાત્ સાધક જનોં ને વર્ણનાતીત આનન્દ કા અનુભવ કિયા ।

ધન્યાસ્તદાતન્મુખપઙ્કજં નરા દ્રક્ષ્યન્તિ યે તાપહરં ચ પશ્યતામ્ ।
શ્રોષ્યન્તિ વાચં પરમામૃતાયનાં તે ભૂરિભાગ્યા વત નિર્મલાશયાઃ ॥ ૨૭॥
અર્થ- શ્રીસુતીક્ષ્ણજી ! જો દર્શન કરને વાલે મનુષ્યોં કે દૈહિક દૈવિક એવં ભૌતિક તીનોં તાપોં કો દૂર કરને વાલે જગદાચાર્ય શ્રી કે મુખરૂપ કમલ કા અવલોકન કરેંગે વે ધન્ય હૈં તથા જો અતિ નિર્મલ અન્તઃકરણ વાલે આચાર્ય શ્રી કે અમૃત કે સમાન સુખદાયક શ્રીવચનામૃતોં કા શ્રવણ કરેંગે વે ભી બડ઼ે ભાગ્યશાલી હૈં ।

ઇતિ શ્રીમદ્ મૂલ અગસ્ત્યસંહિતાયાં સુતીક્ષ્ણાગસ્ત્ય સંવાદે, ભવિષ્યખણ્ડે સાંગ સશિષ્ય શ્રીરામાનન્દાચાર્ય યન્ત્રાર્ચનપ્રકારોનામ ત્રયત્રિંશદુત્તરશતતમોઽધ્યાયઃ ॥ ૧૩૩॥

ચતુર્થોઽધ્યાયઃ

શિષ્યૈર્દ્વાદશભિઃ શ્રીમાનથૈરર્કસન્નિભૈઃ ।
સૂર્યૈર્દ્વાદશભિર્નિત્યં યથા વિષ્ણુઃ પ્રતાપવાન્ ॥ ૧॥
વિરાજમાનઃ સતતં પર્યટન્નવનીમિમામ્ ।
દ્વારકાદિષુ તીર્થેષુ તત્ર તત્ર જગદ્ગુરુઃ ॥ ૨॥
અર્થ- અનન્તર અપને અવતાર કે ઉદ્દેશ્યોં-અનાદિ વૈદિક વિશિષ્ટાદ્વૈતમત રૂપ ધર્મસંસ્થાપનાર્થ તીર્થાટન કો નિમિત્ત બનાકર શ્રીદ્વારકા-વિશ્રામદ્વારકા શ્રીરામેશ્વર શ્રીજગન્નાથપુરી શ્રીબદ્રીનાથ પ્રભૃતિ સભી તીર્થોં મેં જિસપ્રકાર બારહ સૂર્યોં કે સાથ અતિ પ્રતાપ વાલે શ્રીવિષ્ણુ ભગવાન્ શોભિત હોતે હૈં ઉસીપ્રકાર બારહ સૂર્ય કે સમાન અતિ પ્રતાપશાલી દ્વાદશ શિષ્યોં કે સાથ વિરાજમાન હોકર યતિરાજ જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી સર્વદા ઉન ઉન પ્રસિદ્ધ-અપ્રસિદ્ધ સભી ભારતીય તીર્થસ્થાનોં મેં ભ્રમણ કરેંગે ।

વિદ્વિષાં જિત્વરો વાદૈઃ શ્રુતિસ્મૃતિસમુત્થિતૈઃ ।
વિપરિતાન્ વશીકુર્વન્ કુર્વન્ શિષ્યાંશ્ચ તાનથ ॥ ૩॥
અર્થ- વિશિષ્ટાદ્વૈતમતવાદ વિરોધી આદિ શત્રુઓં કો શ્રુતિસ્મૃતિ ઇતિહાસ આદિ સત્ શાસ્ત્ર એવં સત્ તર્ક તથા સત્ યુક્તિયોં સે પરાજીત કરતે એવં વિપરિતાચરણ વેદ માર્ગ વિરુદ્ધ આચરણ વાલે જૈન બૌદ્ધ શાક્ત પ્રભૃતિયોં કો સત્ વાદોં સે વશ મેં કર ઉહેં શિષ્ય બનાકર સનાતન શ્રીવૈષ્ણવધર્મ મેં પ્રવર્તન કરતે હુયે સમસ્ત ભારતવર્ષ મેં પરિભ્રમણ કરેંગે ।

ષડક્ષરં મન્ત્રરાજં તેભ્યશ્ચોપદિશન્ મુનિઃ ।
મન્ત્રાર્થં શ્રાવયન્નિત્યં મન્ત્રજ્ઞૈસ્તૈરુપાસિતઃ ॥ ૪॥
અર્થ- જહાઅૈં-તહાઅૈં સ્વશરણાપન્ન જનોં કો ષડક્ષર મન્ત્રરાજ શ્રીરામ મહામન્ત્ર કા ઉપદેશ કરતે હુયે શ્રીરામ મહામન્ત્ર કે તત્ત્વોં કો જાનને વાલે સાધકોં સે ઉપાસિત-સેવિત હોકર ઉન જિજ્ઞાસુઓં કો શ્રીરામમન્ત્રોં કે અર્થોં તાત્પર્યાર્થ રહસ્યાર્થ આદિ કો ઉપદેશ કરતે હુયે ભ્રમણ કરેંગે ।

આસમુદ્રં ચતુર્દિક્ષુ વિચરન્ ધર્મતત્પરઃ ।
કર્તા વૈ બહુધાલોકં રામાભિરતમુત્તમમ્ ॥ ૫॥
અર્થ- શ્રીવૈષ્ણવધર્મ ચક્ર સ્થાપન મેં સંલગ્ન જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી પૂર્વ પશ્ચિમ ઉત્તર એવં દક્ષિણ મેં સમુદ્ર પર્યન્ત ચારોં દિશાઓં મેં પરિભ્રમણ કરતે હુયે અનેક શસ્ત્ર શાસ્ત્ર તથા ઉપદેશ આદિ અનેક પ્રકાર સે લોગોં કો સર્વતોભાવ સે શ્રીરામચન્દ્રજી કે પ્રતિ વિશિષ્ટ અનુરાગ વાલે બનાયેંગે ।

લેષ્યન્તિ નાસ્તિકાસ્તસ્ય પ્રતાપહતતેજસઃ ।
તમોપહે યથાસૂર્યેઽભ્યુદિતે તારકાગણઃ ॥ ૬॥

અર્થ- ઉન જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કે પ્રતાપ સે નષ્ટતેજ હોકર નાસ્તિક લોગ ઉસી તરહ નષ્ટ શક્તિ હોકર છિપ જાયેંગે જૈસે તમ કો નાશ કરનેવાલે સૂર્યદેવ કે ઉદિત હોને પર તારાગણ નષ્ટ તેજ હોકર છિપ જાતે હૈં ।

એવમેવાત્ર સુતીક્ષ્ણ વિચરન્ સર્વતો મુનિઃ ।
શ્રેયઃ સમ્પાદયન્ નૃણાં હરન્નજ્ઞાનજં તમઃ ॥ ૭॥
રાજિષ્યતે સ્વયં સ્વીયૈર્ભાનુભિર્ભાનુમાન્નિવ ।
અસઙ્ખ્યૈર્ગુણૈઃ શુભ્રૈર્જગત્પાલનતત્પરઃ ॥ ૮॥
અર્થ- મુનીશ્વર સુતીક્ષ્ણજી ! પૂર્વ વર્ણિત ક્રમ સે સંસાર કો ધાર્મિક રૂપસે પાલન-પોષણ મેં તત્પર શ્રીરામતત્ત્વ મનનશીલ જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી આર્યવર્ત મેં સર્વત્ર ભ્રમણ કરતે મનુષ્યોં કે કલ્યાણ રૂપ લક્ષ્ય કા સમ્પાદન કરતે હુયે એવં ઉનકે અજ્ઞાન રૂપ અન્ધકાર કા હરણ કરતે હુયે જિસ પ્રકાર સૂર્યદેવ અપની કિરણોં સે શોભિત હોતે હૈં ઉસી પ્રકાર અપને હી અનન્ત નિર્મલ દયા દાક્ષિણ્યાદિ નિર્મલ એવં શ્રીઅનન્તાનન્દાચાર્યાદિ ગુણ-સ્વભાવ વાલે શિષ્યવર્ગોં સે પ્રકાશિત હોંગે ।

પ્રકૃત્યાશીલસમ્પન્નો દયારત્નકરો મહાન્ ।
ધર્મત્રાણાય લોકેઽસ્મિનવતીર્ણઃ પરઃ પુમાન્ ॥ ૯॥
અર્થ- વે પ્રકૃતિ-સ્વભાવ સે હી શીલ સે યુક્ત દયા કે સમુદ્ર સર્વ વ્યાપક પરમ પુરુષ શ્રીરામજી હી “રામાનન્દઃ સ્વયં રામઃ પ્રાદુર્ભૂતો મહીતલે” ઇસ આગમ વચન કે અનુસાર શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કે રૂપમેં “યદા યદા હિ ધર્મસ્ય ગ્લાનિર્ભવતિ ભારતઃ । આભ્યુત્થાનમધર્મસ્ય તદાત્માનં સૃજામ્યહમ્” ઇસ પ્રતિજ્ઞા વચન કે અનુસાર શ્રીવૈષ્ણવધર્મ સંરક્ષણાર્થ ઇસ ભારત વસુન્ધરા મેં અવતરિત હુયે હૈં ।

મહાવ્રતધરો ધીમાન્ સર્વવિદ્યાવિશારદઃ ।
નિસ્પૃહઃ સર્વકામેભ્યઃ સ્વાત્મારામોમહામુનિઃ ॥ ૧૦॥
અર્થ- વે વિશિષ્ટ બુદ્ધિશાલી સભી વિદ્યાઓં મેં પારંગત એવં સર્વદા શ્રીરામજી કી સેવારૂપ મહાન્ વ્રત કો ધારણ કરને ઔર સભી લૌકિક કામનાઓં સે નિસ્પૃહ તથા કેવલ સ્વાત્મા ચિન્તન એવં પરમાત્મા રૂપતત્ત્વ ચિન્તન મેં હી મગ્ન રહને વાલે મહામુનિ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી ઇસ ભૂતલ મેં સ્વયં પ્રસિદ્ધ હોંગે ।

રામાનન્દ ઉદારકીર્તિરતુલઃ શ્રીયોગિવર્યાગ્રણીઃ પાખણ્ડાદ્રિવિભેદનાશનિરહ્મે ધર્માભિસમ્બર્ધનઃ ।
શ્રીમાન્ દિવ્યગુણાલયોનિજયશઃ સ્તોમાઙ્કિત્તક્ષ્માતલઃ સિદ્ધધ્યેયપદામ્બુજોવિજયતેઽજ્ઞાનાન્ધકારાપહઃ ॥ ૧૧॥
અર્થ- અનુપમ ઉદાર કીર્તિ વાલે સાધનારત યોગિયોં મેં શ્રેષ્ઠ એવં પાખણ્ડ રૂપ પર્વતોં કે વિદારણ કરને મેં બજ્ર કે સમાન ઔર સારે સંસાર મેં શ્રીવૈષ્ણવધર્મ કા વિસ્તાર કરને વાલે તથા દયા દાક્ષિણ્ય શૌશિલ્ય આદિ અનેક દિવ્યગુણોં કે આધાર સ્થાન ઔર અપને શુભ યશ સમૂહ સે પૃથિવી કો અલંકૃત કરને વાલે તથા જિન આચાર્યશ્રી કે ચરણકમલોં કા ધ્યાન સિદ્ધ સાધક પુરુષવર્ગ કિયા કરતે હૈં ઔર અજ્ઞાન રૂપ અન્ધકાર કો તત્ત્વ જ્ઞાનોપદેશ સે નાશ કરનેવાલે હૈં ઐસે જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી સર્વોત્કૃષ્ટ રૂપસે વિરાજમાન હૈ ।

વેદાર્થસમ્પાદકસમ્મુખામ્બુજસ્ત્રિતાપસંહારકચારુલોચનઃ ।

ભવાબ્ધિસન્તારકપાદપદ્મજોનિજેષ્ટપૂર્ત્યાર્પિતકલ્પપાદપઃ ॥ ૧૨ ॥
અર્થ- જિન આચાર્ય શ્રી કા મનોહારી મુખરૂપ કમલ વેદ એવં વેદાન્ત આદિ શાસ્ત્રોં કે વાસ્તવિક અર્થ કો સમ્પાદન વિવેચન દ્વારા લોગોં કો સમઝાને વાલા હૈ એવં જિનકે આકર્ષક નેત્ર દૈહિક દૈવિક તથા ભૌતિક તીનોં તાપોં કો હરણ કરને વાલે હૈં ઔર જિન આચાર્ય શ્રી કે શ્રીચરણકમલ શરણાપન્નજનોં કો સંસારરૂપ સમુદ્ર સે સદા કે લિયે પાર ઉતાર દેનેવાલે હૈં એવં જિન્હોંને જીવોં કે ઇચ્છિત ફલ સાયુજ્ય મુક્તિ કી પ્રાપ્તિ કે લિયે તારક ષડક્ષર શ્રીરામ મહામન્ત્ર રૂપ કલ્પવૃક્ષ સભી કો પ્રદાન કિયા-સુલભ કરાયા ઐસે સર્વજનોં કે ઉદ્ધારક આચાર્ય જી સર્વતોભાવ સે વિજયી હોં ।

વિધૂતશત્રુધૃવિમાન્ ધરાતલં યશસ્સમૂહૈર્વિદધત્ સુનિર્મલમ્ ।
પ્રકાશમાનાત્મવિભૂતિભૂષિતઃપ્રભૂતવિદ્યાપ્રભવઃપ્રભાવવાન્ ॥ ૧૩ ॥
અર્થ- ધૈર્યશાલી એવં શત્રુઓં પર વિજય પ્રાપ્ત કિયે હુયે ઔર સ્વયશ સમૂહ સે ધરાતલ કો અતિ નિર્મલ કરનેવાલે એવં પ્રકાશમાન ઔર અણિમા મહિમા આદિ આઠોં ઐશ્વર્યોં સે વિભૂષિત તથા વિશેષ પ્રભાવ વાલે ઔર અનેક વિદ્યાઓં કે ઉત્પત્તિ કે સ્થાન જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી સર્વોત્કૃર્ષ રૂપસે વિરાજમાન હોં ।

પ્રતાપસન્તાપિતશત્રુમણ્ડલઃસુસદ્યશોડલઙ્કૃતભૂમિમણ્ડલઃ ।
સમીહિતાશેષજગત્સુમઙ્ગલઃસદર્ચનીયોડખિલમઙ્ગલાયનઃ ॥ ૧૪ ॥
અર્થ- અપને પ્રચણ્ડ પ્રતાપ સે શત્રુ કો સન્તાપિત કરનેવાલે એવં અપને સુયશ સે ભૂમણ્ડલ કો વિભૂષિત કરનેવાલે તથા સમ્પૂર્ણ સંસાર કા મંગલ કરનેવાલે એવં સત્પુરુષોં સે સમારાધનીય ઔર સમ્પૂર્ણ મંગલ-કલ્યાણ કે આધારભૂત જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી સર્વોત્કર્ષ રૂપસે વિરાજમાન હોં ।

સત્સમ્પ્રદાયામ્બુજભાસ્કરોડગ્રણીવિનીતનીતાખિલવાઞ્છિતાર્થકઃ ।
નિગૂઢવેદાર્થવિદીપનસ્તૈરુદારવૃત્તૈર્મહિતો મહાત્મભિઃ ॥ ૧૫ ॥
અર્થ- સત્ અનાદિ વૈદિક શ્રીસમ્પ્રદાય રૂપ કમલ કો પ્રકાશિત કરને વાલે સૂર્ય સ્વરૂપ એવં અતિ શ્રેષ્ઠ ઔર વિનય સમ્પન્ન સાધકોં સે પ્રાપ્તવ્ય સમસ્ત પદાર્થોં સે સમલંકૃત એવં ઉન્હેં પ્રદાન કરનેવાલે તથા અતિ નિગૂઢ઼-ગહન વેદોં કે અર્થોં કો બ્રહ્મસૂત્ર ઉપનિષદ્ તથા ગીતા ઇન પ્રસ્થાનત્રયોં કે આનન્દભાષ્યોં તથા શ્રીવૈષ્ણવમતાબ્જભાસ્કર પ્રભૃતિ મહાપ્રબ્ધોં કે વ્યાખ્યાન પ્રવચન દ્વારા પ્રકાશિત કરનેવાલે ઔર અતિ ઉદાર આચરણ વાલે તથા ઉદાર ચરિત મહાત્માઓં સે પૂજિત જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી સદા વિજયી હોં ।

ગુણેન શીલેન શ્રુતેન કર્મણા પ્રકાશમાનઃ કિરણૈર્યથારવિઃ ।
હરંસ્તમો નૈશમુદારદીધિતિર્વિનિર્જિતાશેષસપત્નસંહતિઃ ॥ ૧૬ ॥
અર્થ- જૈસે સૂર્યદેવ અપને અસાધારણ અસંખ્ય કિરણોં સે દિશા કે ઘોર અન્ધકાર કો નાશ કર પ્રકાશમાન્ હોતે હૈં ઉસી તરહ દયા દાક્ષિણ્યાદિ ગુણશીલ એવં સર્વશાસ્ત્ર પારંગતતા તથા તદનુરૂપ કર્મો કે આચરણ રૂપ કિરણોં સે શાસ્ત્ર વિરુદ્ધાચરણ જનિત અન્ધકાર રૂપ સભી શત્રુઓં કો જીતકર આચાર્ય શ્રી સંસાર મેં પ્રકાશિત હોંગે ।

કરોતુનોડદભ્રદયોધિમઙ્ગલં સપાર્ષદો દર્શિતભૂર્યનુગ્રહઃ ।

ગૃહીતધર્માયતના કૃતિઃ કૃતીકૃતાર્થયંલ્લોકમિમં ચરાચરમ્ ॥ ૧૭॥
અર્થ- શ્રીવૈષ્ણવધર્મ મર્યાદાનુરૂપ શ્રીવૈષ્ણવ સંન્યાસાશ્રમ ધર્મ કો ગ્રહણ કર ત્રિદણ્ડ એવં કાષાય વસ્ત્ર સે મણ્ડિત શ્રીવિગ્રહ વાલે પરમ દયાલુ હે આચાર્યજી! આપ ચરાચર ઇસ લોક કો કૃતાર્થ કરતે હુયે બારહ પાર્ષદોં કે સાથ હમારે ભી ઇચ્છિત પદાર્થ કો પ્રદાન કરેં યાની હમેં ભી મંગલરૂપ સાયુજ્ય મુક્તિ પ્રદાન કરેં ।

ઉપપ્લુતન્ધર્મવિરોધિભિર્જગત્સનાથમાદ્યોવિદધત્કૃપાનિધિઃ ।
વિધત્સુરસ્યાધનિવર્હણંયશસ્તનોતુનોઽજસ્રમસૌસુમઙ્ગલમ્ ॥ ૧૮॥
અર્થ- શ્રીબ્રહ્માજી એવં શ્રીશંકરજી પ્રભૃતિ દેવોં કે ભી આદિ કારણ રૂપ એવં કૃપા કે સમુદ્ર સનાતન ધર્મ વિરોધિયોં સે પીડ઼િત ઇસ સંસાર કો સનાથ કર, પીડ઼ા સે મુક્ત કરનેવાલે એવં ઇસ સંસાર મેં ફૈલે પાપાચાર કો નાશ કરનેવાલે સંસાર મેં પ્રસિદ્ધ જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્ય જી સ્તુતિ કરને વાલે હમ સબોં કે સુમંગલકારી યશ કો સર્વદા વિસ્તારિત કરેં ।

જગત્પ્રતીપાનભિતોનિરસ્યયશ્ચકાર ધર્માભિરતં સતાં પ્રભુઃ ।
અશેષસત્પૂજિતપાદપઙ્કજઃ સુમઙ્ગલં નો વિતનોતુ સર્વદા ॥ ૧૯॥
અર્થ- જિન સર્વસમર્થ જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી ને જગત્ મેં સનાતનધર્મ વિરુદ્ધ આચરણ કરનેવાલોં કો સભી તરહ સે નિરસ્તકર, સજ્જનોં સે સમાચરિત શ્રીવૈષ્ણવધર્મ મેં અભિરત-શ્રીવૈષ્ણવ ધર્માચરણશીલ કિયે, વે સમસ્ત સત્ પુરુષોં સે સદા પૂજિત ચરણકમલ વાલે શ્રી આચાર્ય સ્તુતિ કરને વાલે હમસબ કી અભીષ્ટ સાયુજ્ય મુક્તિરૂપ સિદ્ધિ કો પ્રદાન કરેં ।

ઇતિ શ્રીમદ્ મૂલ અગસ્ત્યસંહિતાયાં ભવિષ્યખણ્ડે શ્રીરામાનન્દાચાર્ય દિગ્વિજયવર્ણનં નામ ચતુસ્ત્રિંશદુત્તરશતતમોઽધ્યાયઃ ॥ ૧૩૪॥

પઞ્ચમોઽધ્યાયઃ

રામાનન્દમહં વન્દે યોગિધ્યેયાઙ્ઘ્રિપઙ્કજમ્ ।
ઉદારયશસં દેવં શાન્તમૂર્તિં શુભપ્રદમ્ ॥ ૧॥
અર્થ- યોગિયોં કે ધ્યાન કરને યોગ્ય શ્રીચરણકમલ વાલે એવં ઉદાર વિસ્તૃત યશ વાલે તથા કલ્યાણ પ્રદાન કરને વાલે શાન્ત સ્વરૂપ ઔર દેદિપ્યમાન શરીર વાલે પ્રસ્થાનત્રયાનન્દભાષ્યકાર જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કો વન્દના સાદર દણ્ડવત્ પ્રણામ કરતા હૂઁ ।

અષ્ટોત્તરશતં વક્ષ્યે નામ્નાં યસ્ય મહાત્મનઃ ।
યૈરિજ્યમાનો ભગવાન્ કામાનાશુ પ્રદાસ્યતિ ॥ ૨॥
અર્થ- મહર્ષિ શ્રીઅગસ્ત્યજી શ્રીસુતીક્ષ્ણજી સે કહતે હૈં- હે સુતીક્ષ્ણજી ! અબ મૈં મહાન્ આત્મા ઉન જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કે અષ્ટોત્તરશત (એકસૌ આઠ) નામોં કો કહતા હૂઁ ઉસે સાવધાનતયા સુનેં, જિન નામોં સે પૂજા કરને પર ભગવાન્ શ્રીરામાનન્દાચાર્ય જી પૂજક કે કામનાઓં કો શીઘ્ર પૂર્ણ કરેંગે ।

પઠતાં પઠિતૈર્ધ્યાતૈર્ધ્યાયતાં શ્રૃણ્વતાં શ્રુતૈઃ ।
શુભપ્રદૈઃ સતાં ગ્રાહ્યૈર્મહાપાપપ્રણાશનૈઃ ॥ ૩॥
અર્થ- વે આચાર્ય શ્રી કે એકસૌ આઠ નામ સત્ પુરુષોં કે ગ્રહણ કરને યોગ્ય હૈં એવં મહાપાપોં કે સમૂહ કા નાશ કરનેવાલે ઔર કલ્યાણ પ્રદ હૈં । તથૈવ ઉન દિવ્ય નામોં કા ધ્યાન કરને સે ધ્યાન કરને વાલે તથા શ્રદ્ધા સે સુનને સે સુનને વાલે ઔર પઠન કરને સે પઠન કરને વાલે કી સભી કામનાઓં કો જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી પૂર્ણ કર દેંગે ।

રામાનન્દોરામરૂપો રામમન્ત્રાર્થવિત્કવિઃ ।
રામમન્ત્રપ્રદોરમ્યો રામમન્ત્રસ્તઃ પ્રભુઃ ॥ ૪॥
અર્થ- રામાનન્દઃ-શ્રીરામતત્ત્વોં કે અનુસન્ધાન સે આનન્દ કા અનુભવ કરને એવં કરાને વાલે । રામમન્ત્રાર્થવિત્- શ્રીરામજી કે સભી મન્ત્રોં કે વાસ્તવિક અર્થોં કો જાનને વાલે । કવિઃ-સર્વદા વેદાદિ શાસ્ત્રોં કા વિચાર કરનેવાલે । રામમન્ત્રપ્રદઃ- તારક ષડક્ષર શ્રીરામજી કે મન્ત્રોં કો લોકોપકારાર્થ શરણાગતોં કો દેનેવાલે । રમ્યઃ- અતિરમણીય સ્વરૂપ વાલે । રામમન્ત્રરતઃ- સર્વેશ્વર શ્રીરામજી કે મન્ત્રોં કે ચિન્તન મેં હી સદા તલ્લીન રહને વાલે । પ્રભુઃ-નિગ્રહ એવં અનુગ્રહ મેં સમર્થ સભી કો નિયન્ત્રણ કરને વાલે ।

યોગિવર્યો યોગગમ્યોયોગજ્ઞોયોગસાધનઃ ।
યોગિસેવ્યો યોગનિષ્ઠોયોગાત્માયોગરૂપધૃક્ ॥ ૫॥
અર્થ-યોગિવર્યઃ- યોગિયોં મેં શ્રેષ્ઠ । યોગગમ્યઃ- યોગ કે દ્વારા જાને જાને વાલે । યોગજ્ઞઃ- યોગ કો જાનને વાલે । યોગસાધનઃ સદા યોગ સાધના કરને વાલે । યોગિસેવ્યઃ- યોગિજનોં સે સેવિત-સેવા કરને યોગ્ય । યોગનિષ્ઠઃ- યોગ મેં સદાસ્થિર રહને વાલે । યોગાત્માઃ યોગ કે આત્માતત્ત્વ સ્વરૂપ । યોગરૂપધૃક્: યોગ કે લક્ષ્યભૂત તત્ત્વ સ્વરૂપ કો ધારણ કરનેવાલે ।

સુશાન્ત શાસ્ત્રકૃત્ શાસ્તા શત્રુજિચ્છાન્તિરૂપધૃક્ ।
સમયજ્ઞઃ શમી શુદ્ધઃ શુદ્ધધીઃ શુદ્ધવેષધૃક્ ॥ ૬॥
અર્થ-સુશાન્તઃ-અતિ શાન્ત રૂપ વાલે । શાસ્ત્રકૃત્:ઉપનિષદોં ગીતા એવં બ્રહ્મસૂત્ર મેં આનન્દભાષ્ય એવં શ્રીવૈષ્ણવમતાબ્જભાસ્કર પ્રભૃતિ સર્વોત્કૃષ્ટ શાસ્ત્રોં કા નિર્માણ કરને વાલે । શાસ્તાઃઅધર્માચરણ વાલોં કો શાસિત કર સન્માર્ગ મેં લગાને વાલે । શત્રુજિત્:કામ ક્રોધ લોભ મોહ મદ એવં માત્સર્ય રૂપ શત્રુ યા વેદ માર્ગ વિરુદ્ધાચરણ વાલે નાસ્તિકરૂપ શત્રુઓં કો જીતને વાલે । શાન્તિરૂપધૃક્:શાન્તિ સ્વરૂપ કો ધારણ કરને વાલે । સમયજ્ઞઃ-પૂજા આરાધના માન અપમાન મેં સમાન રૂપસે રહને વાલે । શમીઃઇન્દ્રિય સંયમનશીલ સભી ઇન્દ્રિયોં કો વશ મેં રખનેવાલે । શુદ્ધઃ- પવિત્ર અન્તઃકરણ વાલે । શુદ્ધધીઃ-વિશુદ્ધ બુદ્ધિ વાલે । શુદ્ધવેષધૃક્: આગમાદિ ધર્મશાસ્ત્ર સમ્મત વિશુદ્ધ કાષાય પરિધાન કો ધારણ કરને વાલે ।

મહાન્ મહામતિર્માન્યો વદાન્યો ભીમદર્શનઃ ।

ભયહૃદ્ભયકૃદ્ભર્તા ભવ્યોભવભયાપહઃ ॥ ૭॥
અર્થ- મહાન્:સર્વોત્કૃષ્ટ સ્વરૂપ વાલે । મહામતિઃ- મહાબુદ્ધિશાલી । માન્યઃ- સર્વમાનનીય વ્યક્તિત્વ વાલે । વદાન્યઃ-ઉદાર દયાલુ સર્વદા તત્ત્વજ્ઞાન દાન કાર્યો મેં સંલગ્ન રહને વાલે । ભીમદર્શનઃ-અસત્ આચરણ વાલોં કે વાસ્તે ભયાનક દર્શન વાલે । ભયહૃત્:શરણ મેં આયે સાધકોં કે ભય કો સદા કે લિયે હરણ કર નિર્ભય કરને વાલે । ભયકૃત્:શ્રીવૈષ્ણવધર્મ વિરુદ્ધ સનાતન ધર્મવિરુદ્ધ આચરણ વાલોં કો ભય પ્રદાન કરને વાલે । ભર્તા:શરણાપન્ન સાધકોં કા ભરણ પોષણ કરને વાલે । ભવ્યઃ- અતિ દિવ્ય દેદિપ્યમાન સ્વરૂપ વાલે । ભવભયાપહઃ- જન્મ મૃત્યુરૂપ સંસાર કે ભય કો અપહરણ કરને વાલે ।

ભગવાન્ ભૂતિદોભોક્તા ભૂતેજ્યોભૂતભૃદ્વિભુ ।
જ્ઞાતજ્ઞેયોઽતિગમ્ભીરો ગુરુજ્ઞાનપ્રદો વશી ॥ ૮॥
અર્થ- ભગવાન્: ઉત્પત્તિ પ્રલય અગતિ ગતિ વિદ્યા એવં અવિદ્યારૂપ છઃ પ્રકાર કે ઐશ્વર્યોં સે સમ્પન્ન । ભૂતિદઃ-ઐશ્વર્યો કો દેનેવાલે । ભોક્તા: શરણાપન્નજનોં કે કષ્ટોં કો અનુગ્રહ રૂપસે હરણરૂપતયા ભોગ કરને વાલે । ભૂતેજ્યઃ- સભી પ્રાણિયોં સે પૂજનીય । ભૂતભૃત્:ભૂતોં પ્રાણિવર્ગોં કા ભરણ પોષણ કરને વાલે । વિભુઃ- સર્વવ્યાપક । જ્ઞાતજ્ઞેયઃ- જાનને યોગ્ય શ્રીરામતત્ત્વ કે પૂર્ણજ્ઞાન વાલે । અતિગમ્ભીરઃ- અતિ ગમ્ભીર વિપત્તિ મેં ભી વિચલિત ન હોને વાલે ધીર । ગુરુઃ- લોગોં કે અજ્ઞાન રૂપ અન્ધકાર કો દૂર કર ઉહેં જ્ઞાનરૂપ પ્રકાશ કો પ્રદાન કરનેવાલે । જ્ઞાનપ્રદઃ- શ્રીરામતત્ત્વરૂપ મોક્ષ સાધનભૂત પરમ જ્ઞાન કો દેનેવાલે । વશી:અપને ઇન્દ્રિય સંકુલ કો નિયન્ત્રિત કર શાસ્ત્રોં કી આજ્ઞા કે વશ મેં રહને વાલે ।

અમોઘોઽમોઘદૃગ્દાન્તોઽમોઘભક્તિરમોઘવાક્ ।
સત્યઃ સત્યવ્રતઃ સભ્યઃ સત્પ્રિયઃ સત્પરાયણઃ ॥ ૯॥
અર્થ-અમોઘઃ-અચૂક નિષ્ફલ ન હોને વાલે । અમોઘદૃક્:સફલ દૃષ્ટિ વાલે । દાન્તઃ- સર્વ ઇન્દ્રિયોં કો વશ મેં રખને વાલે । અમોઘભક્તિઃ- સફલ ભક્તિ વાલે । અમોઘવાક્:સભી પ્રકારોં સે સફલ વાણી વાલે । સત્યઃ- સત્ય વ્રત સત્ય સ્વરૂપ । સત્યવ્રતઃ- સત્ય આચરણ વાલે । સભ્યઃ-સભી પ્રકાર કે સત્ય નિર્ણાયક સભા કે યોગ્ય સમ્માનિત કુલ મેં ઉત્પન્ન ઈમાનદાર વ્યક્તિત્વ વાલે । સત્યપ્રિયઃ- સત્ય પદાર્થોં તત્ત્વોં કો પ્રિય માનને વાલે । સત્પરાયણઃ- સર્વદા સત્ય માર્ગ કા હી આશ્રય-ગ્રહણ કરને વાલે ।

સુસિદ્ધઃ સિદ્ધિદઃ સાધુઃ સિદ્ધિભૃત્ સિદ્ધિસાધનઃ ।
સિદ્ધસેવ્યઃ શુભકરઃ સામવિત્ સામગોમુનિઃ ॥ ૧૦॥
અર્થ- સુસિદ્ધઃ- સિદ્ધિ પ્રાપ્ત જનોં મેં અતિ પ્રસિદ્ધિ પ્રાપ્તિ કિયે હુયે । સિદ્ધિદઃ-સિદ્ધિ દેનેવાલે । સાધુઃ-દૂસરોં કે કાર્યોં કા ઉપકાર સ્વરૂપતયા સાધન કરને વાલે । સિદ્ધિભૃત્:સિદ્ધિ કો ધારણ કરને વાલે । સિદ્ધિસાધનઃ- સિદ્ધિઓં કા સાધન કરને વાલે । સિદ્ધસેવ્યઃ-સિદ્ધ વ્યક્તિયોં સે સેવા કરને યોગ્ય । શુભકરઃ-કલ્યાણ કો કરને વાલે । સામવિત્-સામવેદ કો જાનને વાલે । સામગઃ-સમકા ગાન કરને વાલે । મુનિઃ- વેદધર્મ શાસ્ત્રાદિ કે તત્ત્વોં કા મનન કરને વાલે ।

પૂતાત્મા પુણ્યકૃત્પુણ્યઃ પૂર્ણઃ પૂર્તિકરોઽઘહા ।
અગ્ર્યોઽર્ચકઃ કૃતીસૌમ્યઃ કૃતજ્ઞઃ ક્રતુકૃત્ ક્રતુઃ ॥ ૧૧॥
અર્થ-પૂતાત્મા:પવિત્ર અન્તઃકરણ વાલે । પુણ્યકૃત્:પુણ્ય કર્મો કો કરનેવાલે । પુણ્યઃ- પવિત્ર સ્વરૂપ વાલે । પૂર્ણઃ- આચાર વિચાર બલ બુદ્ધિ વિદ્યા આદિ સભી પ્રકાર કે વૈભવ સે પરિપૂર્ણ સ્વરૂપ વાલે । પૂર્તિકરઃ-સાધકોં કે અધુરે કર્મો કો પૂર્ણ કર દેને વાલે । અઘહા: પાપો કો નાશ કરને વાલે । અગ્ર્યઃ- સભી જનો સે પૂજનીય । અર્ચકઃ સ્વેષ્ટ દેવ સર્વેશ્વર શ્રીરામજી કી પૂજા કરને વાલે । કૃતી:કૃતકાર્ય આચરણ કરને યોગ્ય સભી કાર્યો કો સમ્પાદન કિયે હુયે મહાન્ ભાગ્યશાલી । સૌમ્યઃ-અતિ આકર્ષક સુન્દર શરીર વાલે । કૃતજ્ઞઃ-દૂસરે કે કિયે થોડ઼ે સે કાર્ય કા ભી મહાન્ ઉપકાર માનને વાલે । ક્રતુકૃત્: શ્રીરામયાગાદિ અનેક પ્રકાર કે યજ્ઞો કો સમ્પાદન કરને વાલે । ક્રતુઃ યજ્ઞ સ્વરૂપ વાલે ।

અજય્યઃ શીલવાન્ જેતા વિનેતા નીતિમાન્ સ્વભૂઃ ।
વાગ્મીશ્રુતિધરઃ શ્રીમાન્ શ્રીદઃ શ્રીનિધિરાત્મદઃ ॥ ૧૨॥
અર્થ- અજય્યઃ-કિસી સે ભી નહીં જીતે જાને વાલે અવિજીત । શીલવાન્:સત્ આચરણ કે સ્વભાવ વાલે । જેતા:કામક્રોધાદિ સભી શત્રુઓં કો જીતને વાલે । વિનેતા:સભી જીવવર્ગો કો સત્ પથ કી ઓર લે જાને વાલે । નીતિમાન્: અચ્છી નીતિ સે શોભિત હોને વાલે । સ્વભૂઃ- સ્વયં વ્યક્ત હોને વાલે અન્ય કારણ રહિત સ્વયં પ્રકટ અકારણ પર પુરુષ । વાગ્મી:શાસ્ત્ર સમ્મત સુન્દર એવં મધુર બોલને વાલે । શ્રુતિધરઃ- સમસ્ત શ્રુતિ વેદોં કો ધારણ કરને વાલે । શ્રીમાન્: શ્રી લક્ષ્મી પ્રભૃતિ ઐશ્વર્ય સે યુક્ત રહને વાલે । શ્રીદઃ-શ્રી ઐશ્વર્યાદિ કો દેનેવાલે । શ્રીનિધિઃ- શ્રી સ્વરૂપનિધિ ખજાને વાલે । આત્મદઃ- આત્મા કો દેને વાલે સાધકો કો અપની આત્મા કો પ્રકટિત કર દેનેવાલે ।

સર્વજ્ઞઃ સર્વગઃ સાક્ષીસમઃ સમદૃશિઃ સદૃક્ ।
શુભજ્ઞઃ સુભદઃ શોભી શુભાચરઃ સુદર્શનઃ ॥ ૧૩॥
અર્થ- સર્વજ્ઞઃ-પદાર્થો કો યા અન્ય સભી તત્ત્વોં કો જૈસા હૈ વૈસા યથાર્થ રૂપસે જાનને વાલે । સર્વગઃ-સ્વર્ગ મર્ત્ય પાતાલાદિ સભી જગહ જાને વાલે । સાક્ષી:સભી શુભાશુભ કર્મોં કે સત્યાપન કરને વાલે પ્રત્યક્ષ દ્રષ્ટા । સમઃ સભી જીવવર્ગ મેં સમાન રૂપસે વ્યવહાર કરને વાલે

। સમદૃશિ:ભેદભાવ રહિત હોકર સભી મેં સમાન દૃષ્ટિ રખને વાલે । સદૃક્:પક્ષપાત રહિત હોકર સભી કી સમાન રૂપસે પૂજા કરને વાલે । શુભજ્ઞઃ- સભી શુભ તત્ત્વોં કો જાનને વાલે । શુભદઃ- સભી કો કલ્યાણકારી પદાર્થ કો દેનેવાલે । શોભી:અપને પુણ્યકૃતિ કે પ્રભાવ સે સ્વતઃ શોભિત હોને વાલે । શુભાચારઃ-કલ્યાણકારી આચરણ વાલે । સુદર્શનઃ- મનોહારી-આકર્ષક દર્શન વાલે

જગદીશો જગત્પૂજ્યો યશસ્વી દ્યુતિમાન્ ધ્રુવઃ ।
ઇતીદં કીર્તિતં યસ્ય નામ્નામષ્ટોત્તરં શતમ્ ॥ ૧૪॥

અર્થ-જગદીશઃ-જગત્ સંસાર કો નિયન્ત્રિત કરને વાલે માલિક । જગત્પૂજ્યઃ-સંસાર કે પૂજનીય । યશસ્વીઃવિશાલ કીર્તિ-યશ વાલે । દ્યુતિમાન્: પ્રકાશ વાલે એવં ધ્રુવઃ-નિશ્ચલ કિસી ભી પ્રકાર કે ઉપદ્રવોં સે વિચલિત નહીં હોને વાલે ઇસ પૂર્વોક્ત પ્રકાર સે જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કે એકસૌ આઠ નામ હૈં ।

અધીયીતાથ શ્રૃણુયાદ્યશ્ચાપિ પરિકીર્તયેત્ ।
અવાપ્નુયાચ્છ્રિયં લોકે વિપુલં શ્રદ્ધયાયુતઃ ॥ ૧૫॥
અર્થ- મુનિવર સુતીક્ષ્ણજી ! જો સાધક શ્રદ્ધાયુક્ત હોકર પૂર્વ વર્ણિત આચાર્યજી કે એકસૌ આઠ નામોં કા અધ્યયન કરેગા શ્રવણ કરેગા યા શ્રદ્ધા સે કીર્તન કરેગા વહ લોક મેં વિપુલ ઐશ્વર્ય કો પ્રાપ્ત કરેગા ।

અર્ચેત્ સ્તવેન યો નિત્યમુપચારૈઃ સુસમ્ભૃતૈઃ ।
અનેન વિધિવત્તસ્ય પ્રસીદેત્ સ ગુણાકરઃ ॥ ૧૬॥
અર્થ- શ્રદ્ધા સે સમ્પાદિત સુન્દર પૂજા સામગ્રી સે જો સાધક ઇન એકસૌ આઠ દિવ્ય નામરૂપ સ્તવ સે વિધિવત્ નિત્ય પૂજા કરેગા ઉસકે ઊપર વાત્સલ્ય કારુણ્ય આદિ ગુણોં કે સમુદ્ર વે જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી પ્રસન્ન હોંગે ।

તસ્મિન્ દેવે પ્રસન્ને તુ ન કિઞ્ચિત્તસ્ય દુર્લભમ્ ।
ઇહલોકે પરત્રાપિ જગદીશે જગદ્ગુરૌ ॥ ૧૭॥
અર્થ-દેવ-શ્રીરામ સ્વરૂપ જગત્ કે ઈશ્વર એવં જગત્ કે ગુરુ જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કે પ્રસન્ન હોને પર ઉસ સાધક પૂજક પુરુષ કે લિયે ઇસલોક એવં પરલોક મેં ભી કોઇ પદાર્થ દુર્લભ નહીં યાની વાઞ્છિત સભી પદાર્થ સુલભ હોંગે ॥

શ્રદ્ધયા માઘમાસેઽર્ચેત્ સમમ્યાં તું વિશેષતઃ ।
સંવત્સરાર્ચનાજ્જાતમાપ્નુયાત્ ફલમુત્તમમ્ ॥ ૧૮॥
અર્થ- જો સાધકવર્ગ આચાર્યજી કી અવતાર તિથિ માઘકૃષ્ણ સમમી કે દિન વિશેષ આયોજન કે સાથ શ્રદ્ધા કે સાથ પૂર્વ વર્ણિત વિધાન સે આચાર્યજી કી પૂજા કરેંગે ઉન્હેં વર્ષ ભર મેં પૂજા કરને સે જો ફલ પ્રાપ્ત હોતા હૈ વહી ઉત્તમ ફલ પ્રાપ્ત હોગા ।

શ્રદ્ધાલવે સુશીલાય ગુરુભક્તિયુતાય ચ ।
પ્રદિશેદ્બ્રહ્મનિષ્ઠાય વેદવ્રતરતાય ચ ॥ ૧૯॥
અર્થ- શ્રીસુતીક્ષ્ણજી જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કે દિવ્ય કથા કા ઉપદેશ શ્રદ્ધા વાલે સુશીલ એવં ગુરુભક્ત ઔર બ્રહ્મનિષ્ઠ- શ્રીરામચન્દ્રજી મેં ભી દૃઢ઼ શ્રદ્ધા વાલે એવં વેદ પ્રતિપાદિત વ્રતોં કે આચરણ મેં તત્પર સાધકોં કો હી ઉપદેશ કરેં અશ્રદ્ધાવાનોં કો નહીં ।

ગોગનીયમિદં સદ્ભિઃ સદાસર્વપ્રયત્નતઃ ।
ન દેયં નાસ્તિકાયાથ નિન્દકાય ગુરુદ્રુહે ॥ ૨૦॥

અર્થ- સજ્જનોં કો ચાહિયે કિ ઇસ આચાર્ય શ્રી કે અવતાર કથા કા પ્રયત્નપૂર્વક રક્ષણ કરેં- સુરક્ષિત રખે એવં નાસ્તિક નિન્દક તથા ગુરુજનોં કે દ્રોહીજનોં કો ઇસકા ઉપદેશ ન કરેં ।

સુપૂજિતેષ્ટપ્રદપાદપદ્મજઃ સમર્ચકાનાં વિદધાતુ મઙ્ગલમ્ ।
સતામજસ્ત્રઞ્જગદીશ્વરોહરિર્યથાશ્રિતોડસૌકલિકલ્પપાદપઃ ॥ ૨૧॥
અર્થ- જૈસે કલ્પવૃક્ષ આરાધક કી આકાંક્ષાઓં કો પૂર્ણ કરતા હૈ વૈસે હી કલિયુગરૂપ કલ્પવૃક્ષ-જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી કી આરાધના કરને વાલે સાધક કો વાઞ્છિત ફલ પ્રદાન કરને વાલે શ્રીચરણકમલ કે સવિધિ આરાધિત હોને સે પાપહારક જગદીશ્વર શ્રીરામ સ્વરૂપ આચાર્યજી આરાધક કી સભી મંગલકામનાઓં કો નિરન્તર પૂર્ણ કિયા કરેં ।

વિરાજતેડયં તપસાં પ્રસૂતિર્ગુણાકરઃ સચ્ચરિતોદ્વિજાર્યભૂઃ ।
સસજ્જનાગ્ર્યાભિશ્રુતોવસંવદોબૃહદ્વ્રતશ્ચારુનૃપાવલીડિતઃ ॥ ૨૨॥
અર્થ- યે સંસાર મેં પ્રસિદ્ધ આનન્દભાષ્યકાર જગદ્ગુરુ શ્રીરામાનન્દાચાર્યજી જો કિ તપશ્ચર્યા સર્વેશ્વર શ્રીરામજી કી આરાધના જયન્તી ઉત્સવ આદિ કે પ્રસૂતિ પ્રવર્ધક પ્રચારક પ્રસારક હૈં તથા દયા દાક્ષિણ્ય સૌલભ્ય સૌશિલ્ય આદિ અગણિત ગુણોં કે આકર હૈં એવં સત્ ચરિત વાલે હૈં તથા કાન્યકુબ્જ બ્રાહ્મણ, શ્રેષ્ઠ તીન પ્રવર વાલે શુક્લ યજુર્વેદ માધ્યન્દિનીય શાખા કે અધ્યેતા શ્રીપુણ્યસદનશર્માજી કે પુત્રરત્ન કે રૂપમેં સંવત્ ૧૨૫૬ માઘકૃષ્ણ સપ્તમી કો પ્રકટ હુયે હૈં ઔર સન્ત એવં સજ્જન શિરોમણિયોં મેં અતિ વિશ્રુત-સંવર્ણિત કીર્તિ વાલે હૈં તથા મનોહારી આકર્ષક વાણી બોલને વાલે હૈં ઔર શ્રેષ્ઠ રાજાઓં કે સમૂહ સે સદા સેવિત હૈં એવં નૈષ્ઠિક બ્રહ્મચારિ કે રૂપસે હિ શ્રીવૈષ્ણવ સંન્યાસ ગ્રહણ કર શ્રીવૈષ્ણવધર્મ ચક્ર કો સંસાર મેં પ્રવર્તિત કિયા હૈં વે આચાર્યસંરાટ્ સંસાર મેં સર્વોત્કર્ષ રૂપસે વિરાજમાન હૈં ।

ઇતિ શ્રીમદ્ મૂલ અગસ્ત્યસંહિતાયાં ભવિષ્યખણ્ડે અગસ્ત્ય સુતીક્ષ્ણ સંવાદે શ્રીરામાનન્દાચાર્યાષ્ટોત્તરશતનામાર્ચન મહાત્મ્ય વર્ણનં નામ પઞ્ચત્રિંશોત્તર શતતોડધ્યાયઃ ॥ ૧૩૫ ॥

There are two Agastya Samhitas, one which is under Narada Panchratra and another as original. The original means it doesn't come under Panchratric text. The 4th Parishishta of Agastya Samhita book that is linked below is a portion (adhyAya 131-135) of that original Agastya Samhita, which is not found completely but only in few chapters. There are quotes found which were quoted by pUrvachAryAs and historians. On this 4th Parishishta, there has been a proper commentary by many Acharyas.

Encoded and proofread by P. Sudarshana

Shri Ramanandacharya Janmotsava Katha

pdf was typeset on December 22, 2023

Please send corrections to *sanskrit@cheerful.com*